

دستورالعمل متناسب سازی بوستان‌ها برای استفاده کودکان

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی
اداره کل آموزش‌های شهروندی شهرداری تهران

معاونت امور فرهنگی و اجتماعی شهرداری تهران
اداره کل آموزش‌های شهروندی شهرداری تهران
زیر نظر: مجتبی دانشور، سهیل سلیمیان
با همکاری: مرضیه مودنی

تهیه‌کنندگان:

جواد محمدحسینی، ناهید اخیانی، فروغ افشاری اسفیدواجانی

طراح گرافیک: سلمان رئیس‌عبداللهی

با تشکر ویژه از: معاونت فنی و عمرانی، سازمان بوستان‌ها و فضای سبز و معاونت شهرسازی و معماری شهرداری تهران به جهت همکاری و نظارت بر تایید دستورالعمل

تاریخ انتشار: زمستان ۱۳۹۹

۷	سخن آغازین
۸	مقدمه

۹ فصل اول: اهداف و تعاریف

۱۰	۱-۱- اهداف
۱۰	۱-۲- تعاریف

۱۵ فصل دوم: ضوابط و دستورالعمل‌ها

۱۶	۱-۳- الزامات طراحی پارک برحسب مقیاس
۱۶	۱-۱-۳- مقیاس واحد همسایگی
۱۶	۱-۲-۳- پارک محله‌ای
۱۶	۱-۳-۳- پارک ناحیه‌ای
۱۶	۱-۴-۳- پارک منطقه‌ای
۱۷	۱-۵-۳- پارک فراشهری

۱۷	۲-۳- پیاده‌رو
۱۷	۱-۲-۳- عرض پیاده‌رو
۱۷	۲-۲-۳- کفسازی پیاده‌رو
۱۸	۳-۲-۳- شیب پیاده‌رو
۱۸	۴-۲-۳- موانع در پیاده‌رو

۱۹	۳-۳- ورودی
۲۰	۱-۳-۳- کفیوش ورودی اصلی
۲۰	۲-۳-۳- تنوع ظاهری کفیوش

۲۱	۴-۳- معابر داخل پارک
۲۱	۵-۳- مسیرهای پلکانی و سطح شیب‌دار
۲۱	۱-۵-۳- مسیرهای پلکانی
۲۲	۲-۵-۳- سطح شیب‌دار

۲۳	۳-۶-زمین بازی
۲۳	۳-۶-۱- الزامات عمومی
۲۳	۳-۶-۱-۱. تفکیک زمین بازی کودکان از نوجوانان و بزرگسالان
۲۴	۳-۶-۱-۲. امکان همراهی و نظارت والدین
۲۴	۳-۶-۲- مکان یابی زمین بازی
۲۵	۳-۶-۳- محصور بودن زمین
۲۶	۳-۶-۴- ورودی زمین بازی
۲۶	۳-۶-۵- کف و کفپوش زمین بازی
۲۶	۳-۶-۵-۱. سطوح مناسب در پارک های کودک
۲۷	۳-۶-۵-۲. الزامات عمومی کفپوش زمین بازی
۲۸	۳-۶-۵-۳. کفپوش منطقه بازی فعال
۲۸	۳-۶-۱- انتخاب و نصب تجهیزات
۲۹	۳-۶-۲- معیارهای توزیع فضای بازی
۲۹	۳-۶-۲-۱. مدیریت فضای بازی
۳۰	۳-۶-۲-۲. نمای زمین بازی و زاویه دید محیط
۳۱	۳-۶-۲-۳. خلوت گزینی
۳۱	۳-۶-۲-۴. فرسودگی و تخریب (وندالیسم)
۳۱	۳-۶-۳- تجهیزات مورد نیاز در زمین های بازی کودکان برحسب سن
۳۱	۳-۶-۳-۱. تجهیزات اصلی برای گروه سنی پیش دبستانی (دو تا پنج سال)
۳۲	۳-۶-۳-۲. تجهیزاتی که برای گروه سنی پیش دبستانی (دو تا پنج سال) توصیه نمی شود
۳۲	۳-۶-۳-۳. تجهیزات اصلی برای گروه سنی پنج تا دوازده سال
۳۳	۳-۶-۴- انواع مواد مورد استفاده در زمین بازی کودکان
۳۳	۳-۶-۴-۱. وسایل بازی فایبرگلاس
۳۳	۳-۶-۴-۲. وسایل بازی فلزی
۳۳	۳-۶-۴-۳. وسایل بازی چوبی
۳۴	۳-۶-۵- مشخصات انواع فضاهای بازی
۳۴	۳-۶-۵-۱. مشخصات نیاز گروه سنی تا سه سال
۳۴	۳-۶-۵-۲. مشخصات نیاز گروه سنی چهار تا شش ساله برای بازی
۳۵	۳-۶-۵-۳. مشخصات محل بازی گروه سنی هفت تا یازده سال
۳۵	۳-۶-۶- توصیه های ایمنی (عمومی و اختصاصی) برای کفپوش و زمین بازی
۳۷	۳-۶-۷- استقرار وسایل بازی متحرک (تاب وچرخ فلک) در کناره های زمین بازی
۳۷	۳-۶-۷-۱. کنار هم قرار نگرفتن وسایل بازی پر طرفدار

۳۸	۳-۶-۲. امکان برخورد وسایل بازی به دیگران
۳۸	۳-۶-۳. کفپوش فضاهای بازی وسایل چرخدار/ دارای امکان دیدن و راه رفتن
۳۸	۳-۶-۸- تابلوی تجهیزات بازی
۳۸	۳-۶-۱- نشانه گذاری تجهیزات
۳۹	۳-۶-۲. علامت تصویری هشدار دهنده
۳۹	۳-۶-۹- نگهداری
۴۱	۳-۶-۱- روش های آزمون
۴۱	۳-۶-۲. حفظ و نگهداری تجهیزات و خلاقیت در استفاده از موارد دور ریختنی
۴۲	۳-۶-۱۰- اقدامات ایمنی عمومی
۴۲	۳-۶-۱۰-۱. گیرکردن سر و گردن
۴۲	۳-۶-۱۰-۲. نشانه گذاری تجهیزات زمین بازی
۴۲	۳-۶-۱۰-۳. قابلیت دسترسی برای بزرگسالان
۴۳	۳-۷-تجهیزات و مبلمان پارک
۴۳	۳-۷-۱- مبلمان
۴۳	۳-۷-۱-۱. نیمکت ها
۴۳	۳-۷-۲- آبخوری
۴۴	۳-۸-سرویس بهداشتی
۴۴	۳-۸-۱- الزامات عمومی
۴۷	۳-۸-۱-۱. تجهیزات لازم سرویس بهداشتی
۴۸	۳-۸-۲- مصالح مورد استفاده در سرویس بهداشتی
۴۸	۳-۸-۳- تهویه
۴۸	۳-۸-۴- نورپردازی
۴۹	۳-۸-۲- سایر تجهیزات
۴۹	۳-۹-نورپردازی و روشنایی
۵۰	۳-۱۰- علائم و تابلوها
۵۰	۳-۱۰-۱- طبقه بندی
۵۰	۳-۱۰-۱-۱. تابلوهای معرفی کننده
۵۰	۳-۱۰-۲. تابلوهای اطلاعات

۵۱	۳-۱۰-۱. تابلوهای هدایت کننده
۵۱	۳-۱۰-۲. علائم اختصاصی برای کودکان
۵۱	۳-۱۰-۳. علائم پارک‌ها
۵۲	۳-۱۰-۳.۱. پارک شهری
۵۳	۳-۱۰-۳.۲. پارک منطقه‌ای
۵۶	۳-۱۰-۳.۳. پارک محله‌ای
۵۸	۳-۱۰-۳.۴. فضاهای باز شهری
۶۰	۳-۱۰-۴. متریا ل و مصالح
۶۰	۳-۱۰-۵. گرافیک علائم
۶۰	۳-۱۰-۵.۱. حروف چاپی
۶۰	۳-۱۰-۵.۲. رنگ
۶۱	۳-۱۰-۵.۳. لوگو
۶۱	۳-۱۰-۵.۴. فلش
۶۱	۳-۱۰-۵.۵. پیکتوگرام
۶۲	۳-۱۰-۶. برنامه‌ریزی و جانمایی علائم

۶۴	۳-۱۱- پوشش گیاهی
۶۵	۳-۱۱-۱. ضوابط اختصاصی کاشت گیاهان در پارک‌های کودک

۶۶	۴- منابع
۶۸	۵- پیوست: چک لیست ارزیابی پارک‌ها

فهرست اشکال

۱۹	شکل ۱. دسترسی کندرو در مجاورت خیابان تندرو
۱۹	شکل ۲. تعریف فاصله بین ورودی و بزرگراه
۲۰	شکل ۳. عرض مناسب معبر
۲۱	شکل ۴. جنس متفاوت کفپوش در مسیرهای پر پیچ و خم
۲۱	شکل ۵. پلکان مناسب پارک
۲۲	شکل ۶. طراحی رمپ در کنار پله
۲۲	شکل ۷. استفاده از پاگرد میانی
۲۲	شکل ۸. سطح شیبدار
۲۳	شکل ۹. پاگرد میانی در رمپ با طول بیش از ۹ متر
۴۳	شکل ۱۰. عرض استاندارد و عقب روی نیمکت در معبر
۴۴	شکل ۱۱. شیوه جانمایی آب‌خوری
۴۷	شکل ۱۲ حداقل ابعاد فضای سرویس بهداشتی کودکان توانیاب
۵۲	شکل ۱۳. تابلوهای هدایت‌کننده و معرفی‌کننده در پارک شهری
۵۳	شکل ۱۴. تابلوهای اطلاعات توضیحی، نقشه و اطلاعات به همراه پیکتوگرام در پارک شهری
۵۴	شکل ۱۵. تابلوهای اصلی، ثانویه و فرعی معرفی‌کننده در پارک شهری
۵۵	شکل ۱۶. تابلوهای هدایت‌کننده در پارک شهری
۵۶	شکل ۱۷. تابلوهای اعلان، هشدار، اطلاعات و توضیحات در پارک منطقه‌ای
۵۷	شکل ۱۸. تابلوهای کوتاه و بلند معرفی‌کننده در پارک محله‌ای
۵۸	شکل ۱۹. تابلوهای اطلاعات و هشدار و هدایت‌کننده در پارک‌های محله‌ای
۵۹	شکل ۲۰. تابلوهای هدایت‌کننده و معرفی‌کننده در فضاهای باز شهری
۶۰	شکل ۲۱. تابلوی اعلان، هشدار و اطلاعات در فضاهای باز شهری
۶۱	شکل ۲۲. فلش‌ها
۶۲	شکل ۲۳. نمونه‌هایی از پیکتوگرام‌ها
۶۴	شکل ۲۴. نمونه‌هایی از راهبردهای مکانیابی علائم پارک‌ها

فهرست جداول

۲۳	جدول ۱: درصد اشغال زمین بازی در پارک

بر اساس مصوبه شهر دوستدار کودک شماره ۲/۱۹۱/۳/۸۸ سال ۱۳۸۸ شورای اسلامی شهر تهران و آیین‌نامه اجرایی و جدول زمان‌بندی و عملیاتی شماره نامه ۲۰۵۰۶/۲۰۹۸/۱۶۰ مورخ ۱۳۹۴/۸/۴ در خصوص نیل به سمت شهر دوستدار کودک و جدول زمان‌بندی مصوبه شهر دوستدار کودک در سال‌های گذشته، این مهم در دستور کار اداره کل آموزش‌های شهروندی به‌عنوان دبیرخانه کمیته اجرایی مصوبه شهر دوستدار کودک تهران قرار گرفته است همچنین در سال ۱۳۹۸ با توجه به اهمیت این موضوع و همکاری شهرداری تهران با وزارت کشور از یک طرف و چشم‌انداز شهردار محترم تهران، با عنوان «تهران، شهری برای همه»، با این باور که شهری که دوستدار کودک است به همه اقشار جامعه پاسخگو است، این مهم با نگاهی دقیق‌تر و عملیاتی توسط اداره کل آموزش‌های شهروندی توسعه یافت.

در گام نخست، بصورت پایلوت ارزیابی و تدوین برنامه عملیاتی برای ۱۳ محله از محلات شهر تهران، برای حرکت به سمت محله‌های دوستدار کودک آغاز گردید. اهداف عمده این طرح ایجاد بسترهای لازم برای بروز استعدادها و خلاقیت‌های کودکان و نوجوانان در شهر، توسعه، نظارت، استانداردسازی، سطح‌بندی و نظام‌مندی فضاهای فعالیت‌های کودکان در شهر، تامین امنیت و ایمنی جهت حضور فعال و بانشاط تمامی کودکان و نوجوانان در شهر و افزایش فرصت‌های شادی و حضور و تعامل موثر کودکان با یکدیگر در شهر و محلات شهری و کمک به ارتقاء سلامت جسمی و روانی کودکان است.

بنابراین با توجه ویژه به مشارکت کودکان و شنیدن دغدغه‌ها و نیازهایشان، در شهر به‌عنوان شهروندان تمام عیار، که حقوق شهروندی‌شان رعایت می‌شود نگاه می‌کنیم. یکی از حقوق کودکان بهره‌مندی از فضای سبز و دسترسی به فضای بازی آزاد و خلاقانه است لذا تامین پارک و محوطه‌ها بازی استاندارد برای کودکان یکی از مهم‌ترین گام‌های برنامه عملیاتی محلات دوستدار کودک است از این رو به جهت سهولت و تسریع روند مناسب‌سازی پارک‌ها در شهر تهران دستورالعمل حاضر بر اساس چک لیست‌های استاندارد و ضوابط موجود و شناسایی و توجه به نیازهای کودکان در هر گروه سنی و نیازمندی‌های کودکان با نیاز ویژه تدوین گردید. لازم به ذکر است این دستورالعمل جهت اخذ نظرات تخصصی و بررسی و انطباق با سایر دستورالعمل‌های موجود برای معاونت فنی و عمرانی - سازمان بوستان‌ها و فضای سبز و معاونت شهرسازی و معماری طی نامه‌های جداگانه ارسال گردید و طی نامه شماره ۱۰۰۶۱۹۰ مورخ ۹۹/۱۰/۱۰ با نظر مساعد سازمان بوستان‌ها و فضای سبز، برای ابلاغ و اجرایی شدن، این دستورالعمل برای بازپرسی پارک‌ها مورد تایید قرارگرفت و طی نامه شماره ۱۰۹۳۶۹۵ مورخ ۹۹/۱۱/۴ معاونت شهرسازی و معماری شهرداری تهران، نیز با توجه به انطباق آن با آخرین ویرایش ضوابط شواربعالی شهرسازی و معماری برای افراد دارای معلولیت مورد تایید قرار گرفت.

امیدواریم دستورالعمل حاضر بتواند به همت شهرداری‌های مناطق گامی موثر برای مناسب‌سازی فضاهای بوستان‌ها برای کودکان بردارد.

اداره کل آموزش‌های شهروندی

مقدمه

برنامه‌ریزی شهری هنگامی به معنای واقعی به اهداف شهر مطلوب می‌رسد که به خواسته‌ها و نیازهای تمام شهروندان در هر گروه سنی پاسخ دهد.

کودکان نیز به‌عنوان یکی از اقشار جامعه، شهروندان یک شهر به‌حساب می‌آیند. کودکی مهمترین دوره زندگی برای شکل‌گیری ساختار شخصیتی و فرایندهای رشدی یک انسان است و محیط تأثیر انکارناپذیری بر آن دارد. از این رو شهر باید برای کودکان برنامه‌ریزی شود. اگر با نگاه به روح کودکی پویایی و سرزندگی، عطف و مهربانی، سلامت و ایمنی بر شهروندان حکم فرما شود، شهرها را نه برای کودکان که برای همه اقشار جامعه آماده کرده‌ایم.

در راستای ارزیابی و تدوین برنامه عملیاتی محله‌های دوستدار کودک شهر تهران و تحلیل وضعیت موجود کودکان در پهنه‌های حضورپذیر پارک‌ها به‌عنوان یکی از محیط‌های پویا و ویژه برای بازی و تفریح کودکان یکی از محیط‌های مهم و مورد توجه بوده است. از این رو برای بهبود وضعیت موجود پارک‌های محله‌های مورد ملاحظه در ارزیابی بر اساس چک‌لیست‌های ملی و بین‌المللی و شناخت نیازها و علایق کودکان ارزیابی شده‌اند. در این راستا برای تسهیل بهبود فضای پارک‌ها در محله‌های ۲۲ گانه شهر تهران دستورالعمل حاضر تدوین شده است.

فصل اول

اهداف و تعاریف

۱-۱- اهداف

هدف اصلی، تدوین ضوابط و مقررات و استانداردهای محیط پارک برای حضور امن و ایمن و اثربخش و با نشاط کودکان در بوستان‌ها است. به گونه‌ای که در عین حال افزایش فعالیت و افزایش سطح آگاهی را ایجاد نماید. زیرا طبیعت و فضای سبز و محیط بازی تجربیات ارزشمندی را برای کودکان فراهم می‌نماید و زمینه‌های رشد و خلاقیت آن‌ها را می‌سازد و به آن‌ها فرصت می‌دهد در عرصه بیرون از زمین بازی از عهده موقعیت‌های مشابه برآیند.

۱-۲- تعاریف

🌀 **کودک:** طبق ماده یک قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب ۱۳۸۱/۱۰/۱۱ مجلس شورای اسلامی و همچنین ماده یک کنوانسیون حقوق کودک، تمامی افرادی که به سن هجده سال تمام هجری شمسی نرسیده اند کودک و نوجوان محسوب می‌شوند.

🌀 **محله / اجتماعات دوستدار کودک:** شهر، اجتماع محلی یا هر نظام حاکمیت محلی است، که به احقاق حقوق کودک به همان صورتی که در اسناد مرجع و مرجع بر آن تصریح شده است، متعهد باشد. در پایه‌ترین سطح، نظرها، نیازها، اولویت‌ها و حقوق کودک، بخشی جدایی‌ناپذیر از سیاست‌ها، برنامه‌ها و تصمیم‌های عمومی است.

🌀 **پارک / بوستان:** پارک، عبارت است از فضای سبز طراحی شده‌ای که در مالکیت عموم قرار دارد و جزئی از فضاهای شهری محسوب میشود. این فضاها توسط گیاهان و درختان پوشیده شده و براساس نظارت و مدیریت انسان، حفظ و نگهداری یا احداث می‌شوند. پارک‌های شهری براساس مقیاس و حوزه نفوذ، به پارک همسایگی، پارک محله‌ای، پارک ناحیه‌ای و پارک منطقه‌ای و پارک فراشهری تقسیم می‌شوند. در پارک‌های محله‌ها/ شهرهای دوستدار کودک، پارک‌ها برای حضور کودکان مناسب‌سازی شده است.

🌀 **زمین / فضای بازی:** محیطی امن و سالم، مهیج و شادی‌آور برای بازی کودکان به طوری که جسم کودکان را تقویت کند و باعث ثبات عاطفی و احساسی آن‌ها شود. همچنین کودکان از طریق انواع بازی و فعالیت در آن، آموزش‌های لازم را فرا می‌گیرند و زمینه‌های پرورش خلاقیت نیز فراهم می‌شود. فضاهای بازی بسته به ماهیت و اندازه دارای سلسله مراتب عملکردی از مقیاس محله تا شهر هستند. این نوع فضای شهری پویاست که کودکان در آن می‌توانند به انواع بازی با همسالان بپردازند. این فضاها عمدتاً روباز و عمومی است و در دو دسته اصلی مستقل و مکمل و یا رسمی و غیررسمی قرار می‌گیرند و جز در سلسله مراتب شهری و فراشهری، ورودی آن‌ها رایگان است.

🌀 **محوطه اسباب بازی:** یک فضای بازی محدود و مجهز به برخی اسباب بازی‌های رایج کودکان مانند تاب و سرسره و ... است که عمدتاً به منظور سرگرمی موقت کودکان در برخی فضاهای تفریحی پیش‌بینی می‌شود.

🌀 **بازی:** گرچه تعریف فراگیر و مورد توافقی برای بازی در دنیا وجود ندارد، اما در تعریفی همه شمول، بازی مهمترین کار و سرگرمی در دوران طفولیت و کودکی شناخته می‌شود. بازی مهمترین ابزار پرورش حواس پنجگانه کودک، تنها راه آزادسازی انرژی‌های انباشته شده در کودک و نیز موثرترین شیوه بروز خلاقیت‌های فکری و ذهنی کودک است.

🌀 **شعاع دسترسی:** شعاع دسترسی به منزله معرفی گنجایش و ظرفیت آن کاربری یا مرکز خدماتی در نظر گرفته می‌شود که شامل شعاع دایره‌ای آن مرکز به متر است.

🌀 **تجهیزات و مبلمان پارک:** وسایل یا تجهیزات موقت یا دائمی هستند که به منظور هدایت، کنترل، حفظ امنیت، برقراری ارتباط، راحتی، تبلیغات، تزئین و تفریح، با اجازه یا اطلاع سازمان

✓ زمین بازی با کفپوش درجاریز ارتجاعی. چیدمان وسایل بازی کودکان دو تا پنج سال با فاصله مناسب

پارک‌ها در فضای عمومی پارک نصب شده و استفاده عمومی دارند مانند نیمکت‌ها، تلفن‌های عمومی، ایستگاه‌های پارک (برای ویلچرو دو چرخه)، چراغ‌ها، آلاچیق و سایبان، آب نماها، آبخوری‌ها، سرویس‌های بهداشتی و ... است.

🌀 **تجهیزات زمین بازی:** تجهیزات و سازه‌ها، شامل قطعات و اجزای سازنده که کودکان در اماکن باز یا سرپوشیده، بصورت انفرادی یا گروهی، براساس مقررات و دلایل خودشان برای بازی که در هر زمان می‌تواند عوض شود، با آن‌ها یا روی آن‌ها بازی می‌کنند.

🌀 **سطح منطقه بازی:** منطقه‌ای از زمین بازی که استفاده از تجهیزات زمین بازی از آنجا شروع می‌شود.

🌀 **فضای آزاد:** فضای درون، پیرامون و روی تجهیزات که کودک آن را هنگامی که دستخوش حرکات مربوط به تجهیزات است (مانند تاب خوردن، سرخوردن و...)، اشغال می‌کند.

🌀 **تاب:** وسیله متحرکی که در آن وزن استفاده کننده در پایین یک محور یا اتصال مفصلی چرخان قرار دارد.

🌀 **سرسره:** ساختاری با سطح یا سطوح شیب‌دار، به طوری که استفاده کننده در مسیر تعیین شده سُرمی خورد. برای سرسره‌هایی با ارتفاع (H)، فضای خروجی مقابل سرسره مساوی یا کمتر از ۱۸۰ سانتی‌متر، فضای خروجی مقابل سرسره بایستی حداقل ۱۸۰ سانتی‌متر باشد و برای سرسره‌هایی با ارتفاع (H) بیشتر از ۱۸۰ سانتی‌متر حداکثر فضای خروجی مقابل سرسره بایستی ۲۴۰ سانتی‌متر باشد.

🌀 **چرخ و فلک:** یکی از تجهیزات زمین‌های بازی است که یک یا چند جایگاه استفاده کننده دارد و حول یک محور عمودی یا محوری که تا ۵ درجه نسبت به محور عمودی کج شده است، می‌چرخد (سطح متحرک می‌تواند بالاتر یا هم سطح با تجهیزات باشد). هنگام استفاده از چرخ و فلک، فضایی را که در آن جایگاه استفاده کننده و ساختار نگهدارنده حرکت می‌کند محدوده چرخ و فلک می‌خوانند.

🌀 **کفپوش:** قطعات از پیش ساخته شده با شکل هندسی مشخص که جهت جذب ضربه در زمین‌های بازی نصب می‌شود.

🌀 **بازی‌های چند منظوره:** دو یا چند قسمت از تجهیزات مجزا که جهت نصب در مجاورت یکدیگر و برای انجام فعالیت‌های بازی به صورت پشت سر هم طراحی شده است.

🌀 **نرده:** میله‌ای که استفاده کننده را در حفظ تعادل کمک می‌کند.

🌀 **حفاظ:** استفاده کننده را محدود و در مقابل سقوط و تغییر مکان از فضای تعریف شده وسیله بازی محافظت می‌کند.

🌀 **گیرکردن:** خطری که موقع گیرکردن بدن یا قسمتی از بدن و لباس ایجاد می‌شود. یادآوری: در این صورت استفاده کننده قادر نیست خودش را رها کرده و در اثر گیرکردن آسیب می‌بیند.

🌀 **پیاده‌رو:** مسیر پیاده‌ای که در داخل حریم راه و به موازات سواره رو ولی مجزا از آن قرار دارد.

🌀 **دسترسی پذیری:** کیفیت کاربری‌ها، فضاهای عمومی، تجهیزات و تسهیلات است به گونه‌ای که امکان دستیابی، ورود، خروج یا استفاده مستقل از آن‌ها بدون هیچ‌گونه مانع حرکتی برای همه افراد فارغ از محدودیت‌های جسمی و سنی آن‌ها فراهم باشد.

🌀 **رمپ پله:** راه پله‌ای است که ارتفاع پله آن ۲ سانتی‌متر و کف پله آن با عمق حداقل ۶۵ سانتی‌متر

دارای حداکثر شیب ۳ درصد باشد.

🌀 **رمپ جدول:** سطح شیب‌دار کوتاهی است که با بریدن یا افزودن بر جدول ایجاد شود و گذر از تراز خیابان به تراز پیاده‌رو را ممکن سازد.

🌀 **بازرسی چشمی متداول:** بازرسی جهت تشخیص خطرات واضح که در اثر خرابکاری، استفاده کردن، یا شرایط آب و هوایی ایجاد می‌شود.

🌀 **بازرسی اصلی سالیانه:** بازرسی در فواصل کمتر از ۱۲ ماه جهت برقراری سطح کلی ایمنی تجهیزات، پایه‌ها و سطوح (بررسی اثرات آب و هوا، علائم پوسیدگی یا خوردگی و هرگونه تغییر در سطح ایمنی تجهیزات که در نتیجه انجام تغییرات یا اضافه و جایگزین کردن قطعات حاصل می‌شود، نمونه‌ای از کنترل اصلی سالیانه است).

🌀 **ارگونومی:** دانش به کار بردن اطلاعات علمی موجود درباره انسان در طراحی محیط است. ارگونومی ظرفیت‌ها و توانمندی‌های انسان را بررسی می‌کند و سپس اطلاعات به دست آمده را در طراحی محیط و تجهیزات به کار می‌بندد.

🌀 **وندالیسم:** تخریب کنترل نشده‌ی اشیاء و آثار فرهنگی یا اموال عمومی است که یک ناهنجاری اجتماعی به حساب می‌آید.

✓ دید افقی مناسب به سرتاسر بوستان با افزایش نظارت اجتماعی، فضا را برای کودک امن‌تر می‌سازد.

فصل دوم

ضوابط و دستورالعملها

۱-۳- الزامات طراحی پارک برحسب مقیاس

۱-۱-۳- مقیاس واحد همسایگی

تامین پارک در مقیاس واحد همسایگی (مقیاس زیر محلات با جمعیت کمتر از ۵ هزار نفر) با شرایط زیر الزامی است:

- وسعتی کمتر از ۵۰۰۰ مترمربع دارد و شعاع نفوذ آن، از ۱۰۰ متر تجاوز نمی‌کند.
- دسترسی به این پارک باید با پای پیاده امکان‌پذیر باشد؛ به طوری که یک کودک ۹ ساله بتواند مسیر دورترین نقطه واقع در در حوزۀ نفوذ تا پارک را به‌تنهایی طی کند. همچنین لازم است در پیمودن مسیر، از خیابان تندرو عبور نکند.

۲-۱-۳- پارک محله‌ای

تامین پارک محله‌ای با شرایط زیر الزامی است:

- مساحت، از ۵۰۰۰ مترمربع تا ۵۰۰۰۰ مترمربع متغیر است و شعاع حوزۀ نفوذ آن نیز، ۱۰۰۰ متر برآورد می‌شود.
- نحوه دسترسی به این پارک، باید با پای پیاده امکان‌پذیر باشد، به طوری که یک کودک ۹ ساله بتواند دورترین نقطه در محله تا پارک را طی کند. او در این مسیر، می‌تواند از خیابان تندرو بگذرد ولی نباید از مسیرهای خیلی تندرو عبور کند.

۳-۱-۳- پارک ناحیه‌ای

تامین پارک ناحیه‌ای با شرایط زیر الزامی است:

- مساحت، ۲ تا ۴ برابر پارک محله‌ای (از ۵۰۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰۰ مترمربع) است و شعاع حوزۀ نفوذ آن، ۲۰۰۰ متر برآورد می‌شود.
- مراجعه‌کنندگان می‌توانند از دورترین مرکز ناحیه، با پای پیاده و طی چند دقیقه به پارک برسند. آنان در مسیر طی شده، ممکن است از دسترسی‌های مختلف عبور کنند.

۴-۱-۳- پارک منطقه‌ای

تامین پارک منطقه‌ای با شرایط زیر الزامی است:

- مساحت، از ۱۰۰۰۰۰ مترمربع تا ۲۰۰۰۰۰ مترمربع، یعنی دو برابر مساحت پارک ناحیه‌ای است و شعاع نفوذ آن نیز، ۴۰۰۰ متر برآورد می‌شود.
- دسترسی به پارک، با استفاده از وسایل نقلیه امکان‌پذیر است؛ به طوری که از دورترین نقطه منطقه تا پارک را بتوان در زمان ۱۵ دقیقه یا بیشتر طی کرد.

۳-۱-۵- پارک فراشهری

تامین پارک فراشهری (یا پارک‌های بسیار بزرگ) با شرایط زیر الزامی است:

- این پارک‌ها دارای مساحت بیشتر از ۲۰ هکتار هستند و حوزه نفوذ آن‌ها می‌تواند بخشی از شهر یا تمام آن باشد.
- کارکرد این پارک‌ها تفرج و گریز مردم از آلودگی هوا و شلوغی شهر است.
- دسترسی به این پارک‌ها با استفاده از وسایل نقلیه امکان‌پذیر است. بخش‌هایی از این پارک‌ها در صورت نیاز مردم به جابجایی، می‌توانند به جاده دسترسی داشته باشند.
- به ازای هر ۵۰ هزار نفر جمعیت، یکی از این پارک‌ها مورد نیاز است.

۳-۲- پیاده‌رو

۳-۲-۱- عرض پیاده‌رو

- مسیر عبور افراد پیاده باید واضح، خوانا، پیوسته و بدون مانع باشد.
- حداقل عرض مفید پیاده‌رو باید ۱۲۵ سانتی‌متر باشد تا کالسکه و صندلی چرخدار بتواند به راحتی عبور کند.
- به‌منظور عبور معلولین و کالسکه در مسیرهای پرتردد عرض آن باید حداقل ۱۸۰ سانتی‌متر در نظر گرفته شود.
- در مناسب‌سازی پیاده‌روهای موجود با استفاده از امکانات، حداقل عرض پیاده‌روهای کمتر از ۹۰ سانتی‌متر باید به ۹۰ سانتی‌متر رسانده شود. این امکانات شامل سرپوشیده کردن جوی آب، الحاق بخشی از سواره‌رو به پیاده‌رو، کاهش عرض باغچه‌های کنار پیاده‌رو و... است.
- در محل‌هایی که به دلیل محدودیت‌های فضایی عرض پیاده‌رو ۹۰ سانتی‌متر است، بهتر است در فاصله هر ۵۰ متر، فضای گردشی به عرض ۹۰ سانتی‌متر و طول ۲۰۰ سانتی‌متر به پیاده‌رو اضافه شود.

۳-۲-۲- کفسازی پیاده‌رو

- پوشش کف پیاده‌رو باید از مصالح سخت، ثابت، غیرلغزنده و هموار باشد.
- پوشش کف پیاده‌رو باید در مقابل شرایط جوی و تغییر شکل‌ها پایدار بوده و در شرایط گوناگون آب و هوایی قابل استفاده باشد.
- فاصله بین قطعات کفپوش پیاده‌رو در صورتی که به طور کامل پر شده باشد باید حداکثر ۱۰ میلی‌متر و در غیر این صورت حداقل ۵ میلی‌متر باشد.

- حتی‌الامکان از نصب هرگونه شبکه در سطح پیاده‌رو جلوگیری شود. در صورت لزوم شبکه باید هم‌تراز با سطح پیاده‌رو، عمود بر جهت حرکت و عرض فضای باز آن حداکثر ۲ سانتی‌متر باشد.
- پیاده‌رو باید دارای آبراه مناسب بوده و تخلیه آب‌های سطحی به گونه‌ای انجام شود که مانع از تجمع آب باران و برف در سطح آن گردد.
- در محل تقاطع دو پیاده‌رو، لازم است کف‌سازی محل تقاطع با بافت و رنگ متفاوتی اجرا گردد تا برای افراد با محدودیت بینایی قابل تشخیص باشد.

۳-۲-۳- شیب پیاده‌رو

- حداکثر شیب عرضی پیاده‌رو باید ۲ درصد در نظر گرفته شود.
- حداکثر شیب طولی پیاده‌رو باید ۵ درصد در نظر گرفته شود، پیاده‌روهای با شیب بیش از ۵ درصد ملزم به اجرای ضوابط سطح شیب‌دار می‌باشند.
- اگر بنا به شرایط جغرافیایی وجود شیب تند اجتناب‌ناپذیر است، باید یک مسیر جایگزین و فرعی برای معلولین و کالسکه پیش‌بینی شده و با علامت‌گذاری مشخص گردد.

۳-۲-۴- موانع در پیاده‌رو

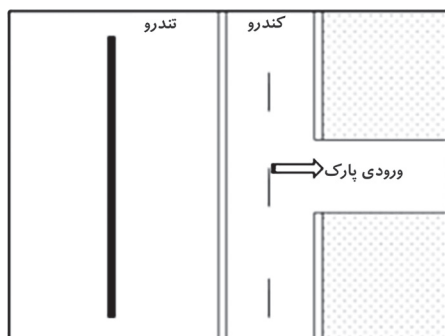
- در پیاده‌روهایی که به هر علت مانعی نصب می‌گردد، رعایت حداقل عرض مفید عبوری برای معلول و کالسکه، ۱۲۵ سانتی‌متر الزامی است.
- حتی‌الامکان از نصب هرگونه درپوش و دریچه بازدید در مسیر غالب عبور و مرور جلوگیری شود. در صورت وجود هرگونه درپوش باید با کف‌سازی پیاده‌رو هم‌تراز گردد.
- در صورتی که اجرای درپوش‌ها و دریچه‌های بازدید با کف پیاده‌رو هم‌تراز نباشد باید با علامت هشدار و یا رنگ متفاوت مشخص گردد.

۳-۳- ورودی

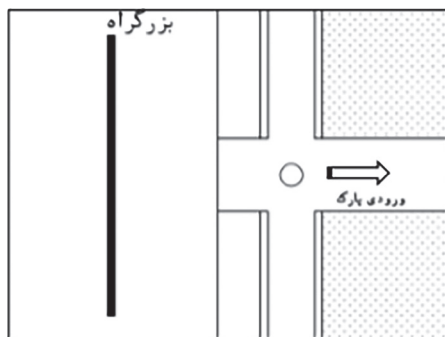
- در صورت قرارگیری ورودی پارک در مجاورت خیابان تندرو، یک دسترسی کندرو برای دسترسی به پارک احداث شود.

شکل ۱. دسترسی کندرو در مجاورت خیابان تندرو

- ورودی پارک مستقیماً در کنار بزرگراه‌ها و مسیرهای پررفت و آمد قرار نگرفته باشد.

شکل ۲. تعریف فاصله بین ورودی و بزرگراه

- استقرار کیوسک‌های اطلاع‌رسانی و استفاده از تابلوهای راهنما در ورودی پارک، در خوانا شدن محیط مؤثر است.
- این تابلوها برای کودکان نیز دعوت‌کننده و قابل استفاده باشد.
- حداقل عمق فضای جلوی ورودی باید ۱۴۰ سانتی‌متر در نظر گرفته شود.
- حداقل عرض ورودی باید ۱۲۰ سانتی‌متر تأمین گردد.

۳-۳-۱- کفیوش ورودی اصلی

- کف ورودی با کفیوش سخت پوشانده شود.

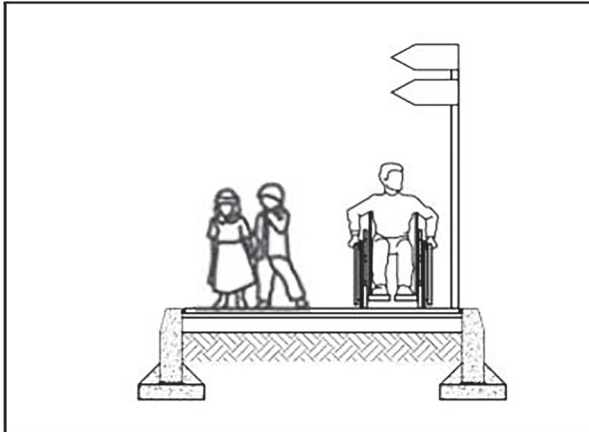
۳-۳-۲- تنوع ظاهری کفیوش

- در هر محدوده بازی در پارک حداقل سه نوع کفیوش در نظر گرفته شود. در صورت امکان بیش از سه نوع محسوس (از نظر بافت و رنگ و...) از سطوح کف در نظر گرفته شود.
- اطمینان حاصل شود که حداقل یک نوع از کفیوش‌ها برای کودکان توانیاب دسترس‌پذیر است.

۳-۴- معابر داخل پارک

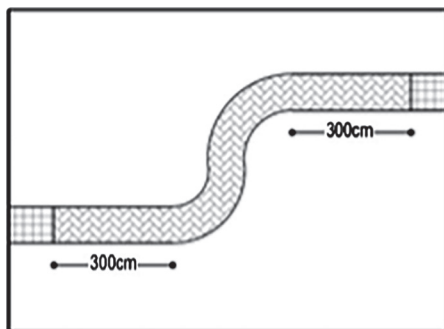
- عبور صندلی چرخدار و کالسکه در همه معابر داخل پارک الزامی است، به گونه‌ای که در همه فضاهای داخل پارک امکان حرکت والدین با کالسکه کودکان وجود داشته باشد همچنین تابلوها نباید از عرض مفید راه بکاهد.
- در پارک‌های دارای اختلاف سطح وجود سطح شیبدار ضروری می‌باشد.

شکل ۳. عرض مناسب معبر

- مسیرهایی که دارای پیچ‌وخم هستند، باید حداقل از فاصله ۳ متری پیش از تغییر مسیر، جنس کف پوش راه، با جنس قبلی متفاوت باشد.

شکل ۴. جنس متفاوت کفیوش در مسیرهای پریچ وخم

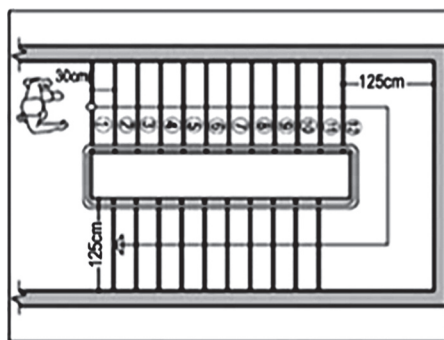
۳-۵- مسیره‌های پلکانی و سطح شیبدار

۳-۵-۱- مسیره‌های پلکانی

مطابق استانداردهای ضوابط طراحی فضاهای سبز شهری، طراحی مسیره‌های پلکانی در پارک‌ها از قرار زیر است.

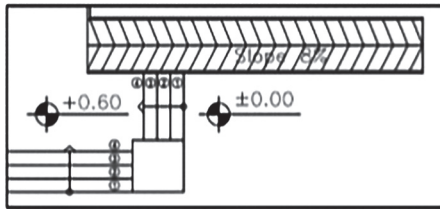
- در یک‌سری پلکان باید حداقل ۳ پله و حداکثر ۱۲ پله وجود داشته باشد، همچنین قبل از پاگرد مسیره‌های پلکانی (از بالای مسیر) فضایی به اندازه یک کف پله در نظر گرفته شود تا از عرض مسیر اصلی کاسته نشود.

شکل ۵. پلکان مناسب پارک

- جهت استفاده توان‌یابان و عبور کالسکه در کنار همه پله‌ها، رمپ با شیب ۵ درصد طراحی گردد.

شکل ۶. طراحی رمپ در کنار پله

- چنانچه تعداد پله‌ها از ۱۲ عدد بیشتر است باید از پاگرد میانی استفاده گردد.

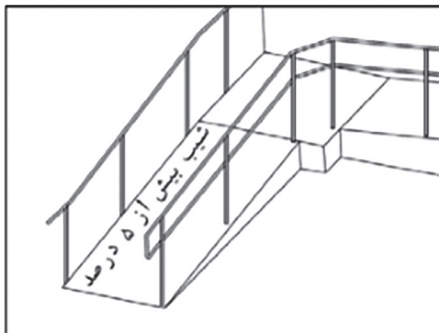
شکل ۷. استفاده از پاگرد میانی

۳-۵-۲- سطح شیبدار

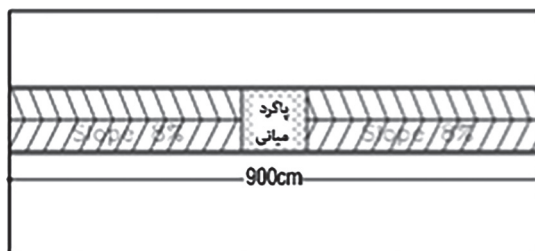
- شیب رمپ در پارک‌ها بین ۵ تا ۸ درصد باید در نظر گرفته شود، در رمپ‌های با شیب بیش از ۵ درصد از نرده استفاده شود.

شکل ۸. سطح شیبدار

- در رمپ‌هایی با طول بیش از ۹ متر، یک پاگرد میانی جهت مکث در نظر گرفته شود.

شکل ۹. پاگرد میانی در رمپ با طول بیش از ۹ متر

۳-۶- زمین بازی

۳-۶-۱- الزامات عمومی

نحوه تخصیص فضای پارک به زمین بازی کودکان بر اساس جدول ۱ انجام می‌پذیرد.

جدول ۱: درصد اشغال زمین بازی در پارک				
ردیف	حوزه نفوذ	مساحت بوستان	درصد زمین بازی از فضای سبز	حداقل مساحت زمین بازی
۱	ناحیه‌ای	۱ تا ۳ هکتار	۶ تا ۱۰ درصد	در مجموع ۲۵۰۰ متر مربع
۲	منطقه‌ای	۳ تا ۱۰ هکتار	۴ تا ۶ درصد	در مجموع ۵۰۰۰ متر مربع
۳	شهری	بالای ۱۰ هکتار	۲ تا ۴ درصد	در مجموع ۷۵۰۰ متر مربع

۳-۶-۱-۱. تفکیک زمین بازی کودکان از نوجوانان و بزرگسالان

- در طراحی زمین بازی توجه به مقیاس کودک باید در نظر گرفته شود. همه چیز باید در مقیاس، ابعاد و اندازه کودک طراحی شود؛ در این صورت است که کودک احساس راحتی بیشتر و امنیت می‌کند، همچنین نسبت به محیط خود احساس تعلق خواهد کرد.
- فضاهای بازی کودکان باید با توجه به گروه سنی آنان طراحی شود و به‌طور معمول در پارک‌های بازی باید برای گروه‌های مختلف سنی کودکان مکانی مجزا اختصاص داده و توسط تابلو اطلاعات زمین بازی در ورودی محدوده سنی مشخص گردد.
- زمین بازی مختص کودکان بین سه تا هفت سال باید جدا از زمین‌های بزرگترها باشد تا آنان با خطرات ناشی از دوچرخه سواری و توپ‌بازی رو به رو نشوند همچنین اختلاف قد و فیزیک متفاوت مایه برخورد و تزاخم نشود. به دلیل این که کودکان نه تا دوازده سال

مستقل‌تر هستند، در زمین و فضاهای وسیع‌تر با حصار کمتر، بازی می‌کنند.

- پیشنهاد نمی‌شود که از نرده و حصارکشی با مصالح صلب برای مجزا کردن فضای بازی کودکان استفاده نشود. در صورتی که محوطه بازی نزدیک کاربری‌هایی نظیر مسکونی، تجاری، اداری و مانند این‌ها قرار دارد که نرده دارند امکان بالارفتن کودک از آن نباید وجود داشته باشد.

۳-۶-۱-۲. امکان همراهی و نظارت والدین

- برای حفظ امنیت اجتماعی و ایمنی کودکان، مکانی جهت نظارت والدین بر کودکان مورد نیاز است. این مکان باید به اندازه کافی نزدیک باشد تا به راحتی در دید قرار گیرند و به اندازه کافی هم نسبت به کودکان دور باشد تا بتوانند آزادانه بازی کنند.
- به ازای هر یک و نیم کودک یک مکان نشستن می‌تواند مناسب باشد، این مکان‌ها نباید زیاد دور از محل زمین بازی باشند چون احساس امنیت والدین و کودکان از دست می‌رود.^۱

۳-۶-۲- مکان‌یابی زمین بازی

طراحان و برنامه‌ریزان شهری، مسئول در نظرگیری مناطق بازی و فضاهای باز در پارک‌ها هستند. مکانی که برای احداث زمین بازی کودکان در نظر گرفته می‌شود باید ضمن تأمین مسایل ایمنی، بهداشتی، سلامت و آسایش کودکان، از مکان‌هایی نظیر خیابان‌های اصلی و پرتردد، پارکینگ‌های عمومی و ترمینال‌ها، خطوط راه‌آهن و فرودگاه‌ها، توالتهای عمومی، محل جمع‌آوری زباله، کارگاه‌های آلوده‌کننده محیط زیست، مسیل‌ها و حریم خطوط انتقال برق و کانال‌های روباز و پرتگاه‌ها و سایر مراکزی که به‌نحوی ممکن است ایجاد مزاحمت نماید، دور باشد.

- زمین بازی کودکان نباید در مجاورت مسیر سواره باشد.
- در دسترس بودن، مهم‌ترین معیار برای مکان‌یابی فضاهای بازی است. محیطی که کودک خردسال با همسالانش در آن بازی کند.
- انتخاب زمین بازی به گونه‌ای باشد که در مجاورت آلودگی صوتی و سایر آلودگی‌های محیطی (مانند آلاینده‌های میکروبی و شیمیایی، دود، بو، گرد و غبار و سروصدا) نباشد.
- مکان بازی کودکان باید حتی‌الامکان به محیط‌های طبیعی نزدیک باشد. ترجیحاً در کنار فضاهای سبز استقرار یافته و از دید و منظر مطلوبی نیز برخوردار باشد.
- به‌منظور تسهیل امکان کنترل کودک از طرف والدین، زمین بازی باید از همه‌ی جهت‌ها قابل دید همگان باشد.
- زمین بازی کودکان باید از نور آفتاب کافی برخوردار باشد اما در معرض تابش شدید و آزاردهنده نیز نباشد.

۱. کودکان زیر سه سال بطور غریزی بیشتر از ۱۰۰ متر از والدینشان دور نمی‌شوند.

- زمین بازی باید در جایی قرار گیرد که در حد امکان از سایه‌ی طبیعی درختان برخوردار باشد.
- طراحی زمین بازی باید به گونه‌ای باشد که از داخل زمین به تمامی قسمت‌ها دید کافی وجود داشته باشد.
- حداقل سطح لازم برای احداث یک زمین بازی، با توجه به عناصر تشکیل دهنده، حدود ۱۸۰ مترمربع است.

۳-۶-۳- محصور بودن زمین

- محدوده‌ی زمین بازی کودکان حتماً باید محصور باشد.
- حصار محدوده‌ی زمین بازی نباید ایمنی کودکان را به خطر اندازد.
- حصار زمین‌بازی کودکان باید به گونه‌ای باشد که امکان دید از درون به بیرون و از بیرون به درون وجود داشته باشد.
- توصیه می‌شود حصار زمین بازی کودکان از انواع گیاهان ساقه کوتاه، تورهای سیمی به همراه گیاهان رونده و از این قبیل انتخاب شود.
- ارتفاع مناسب گیاهان برای محصورکردن زمین بازی ۸۵ سانتی‌متر است.
- قسمت‌های داخلی زمین‌بازی که بازی‌های فعال در آن جریان دارد، باید با حصاری از سایر بخش‌ها جدا شود تا مزاحمتی برای سایر کودکان ایجاد ننماید.

✓ استفاده از متریال طبیعی در زمین بازی کودکان: کپوش از جنس تراشه چوب، وسایل بازی و نرده از جنس چوب و طناب کنفی.

۳-۴-۴- ورودی زمین بازی

- تعداد ورودی‌ها و خروجی‌های زمین بازی کودکان باید محدود و قابل کنترل باشد.
- قرارگیری ورودی‌ها و خروجی‌های زمین بازی نباید به گونه‌ای باشد که امکان حرکت عبوری عابرین را از میان زمین بازی مقدور سازد.

۳-۴-۵- کف و کفپوش زمین بازی

- اصولاً بهتر است سطح زمین بازی گودتر از سطح پارک باشد؛ زیرا مانع آلودگی صوتی می‌گردد و از پخش مواد کف زمین جلوگیری می‌شود. همچنین نظارت والدین و نگهبانان بر کودکان را تقویت می‌کند.
- نگهداری، دوام و حالت ارتجاعی زمین نکات مهمی هستند و باید طوری ساخت که کودکان مشکل راه رفتن نداشته باشند.
- زمین فضای بازی باید مسطح و فاقد شیب باشد (حداکثر ۲ درجه) زه‌کشی مناسب داشته باشد و در موقع بارندگی یا شستشو آب در هیچ قسمت زمین بازی جمع نشود.
- سطوح چیدمان وسایل بازی که برای کودکان خردسال در نظر گرفته می‌شوند نباید بیش از ۸۲ سانتی‌متر از سطح زمین ارتفاع داشته باشد. در خصوص سکوه‌های پلکانی بیشترین اختلاف ارتفاع برای کودکان ۲ تا ۴ سال ۱۸ سانتی‌متر، برای کودکان ۴ تا ۶ سال ۳۰ سانتی‌متر و برای کودکان ۶ تا ۱۲ سال ۴۶ سانتی‌متر باید در نظر گرفته شود.

۳-۴-۵-۱. سطوح مناسب در پارک‌های کودک

سطوح پیشنهادی در پارک‌های کودک عبارتند از:

- سطوح سخت:

الف) آسفالت

ب) بتن

- سطوح نرم:

- الف) مالچ الیاف چوب (تراشه‌های ریز چوب) که به صورت اصولی و ایمن تهیه شده است. در صورت لزوم نیاز به ترمیم و پر کردن مکرر زمین بازی با مالچ چوبی وجود دارد.
- ب) خرده چوب‌های کوچک مخروطی یا مالچ تراشه درشت. در صورت لزوم نیاز به ترمیم و پر کردن مکرر زمین بازی با مالچ چوبی وجود دارد.
- ج) چمن:
- فقط در مناطق کم‌تردد از پوشش چمن استفاده شود.
- استفاده از چمن مصنوعی توصیه نمی‌شود.
- سطوح لاستیکی:

▲ زمین بازی با مصالح طبیعی: وسایل بازی با متريال چوب و کفپوش مالچ تراشه ریز چوب

- (الف) سطوح دارای رنگ‌های خنثی در اولویت هستند.
- (ب) تپه‌های لاستیکی: تپه باید یک رنگ بوده و مناطق اطراف آن به رنگ دیگری باشد.
- قطعات افقی چوبی: استفاده از انواع چوب سخت توصیه می‌شود. به عنوان مثال چوب بلوط نسبت به چوب سدر گزینه مناسب‌تری است:
- (الف) قطعات افقی مربوط به بالا و پایین دارای خراش‌های سطحی باشند (برای کاهش لغزش)، ترک‌های بزرگ و عمیق نداشته باشد، لبه‌های تیز و برنده نباشد. به منظور پایین آوردن احتمال آسیب انتخاب شود.
- (ب) برای محافظت در برابر پوسیدگی، چوب‌ها با روغن غیرسمی پوشیده شوند.
- (ج) در جاهایی که قرار است امکان نشستن روی کنده‌های چوبی که ارتفاع بیشتری (مناسب قد کودکان) دارند فراهم بشود، قطعات باید در امتداد سمت نشیمن صاف و صیقلی شوند. همچنین کنده‌های چوبی اختصاص داده شده به فضای نشیمن به منظور ایجاد سطح یکپارچه با استفاده از برش‌های عمودی در کنار هم قرار بگیرند.

۳-۵-۲. الزامات عمومی کفپوش زمین بازی^۱

- سطح زمین بازی یکی از مهم‌ترین عوامل کاهش دهنده میزان جراحت هنگام افتادن

۱. ضوابط و استانداردهای وسایل بازی پارک‌ها و نظارت بر اجرای آن مطابق اسناد ملی ۱-۶۴۳۶-۲، ۳-۶۴۳۶-۳، ۵-۶۴۳۶-۵ و ۷-۶۴۳۶-۶ موجود است.

- از وسایل بازی می‌باشد. سطح زیر وسایل بازی باید به اندازه کافی نرم و دارای ضخامت مناسب باشد تا هنگام سقوط کودکان مانع از آسیب‌دیدگی آن‌ها شود.
- سطح زیرین تجهیزات بازی باید پوشیده از کفپوش ایمن باشد.
- کفپوش‌ها باید در برابر فرسودگی و عوامل جوی مانند برف، باران، رطوبت، آفتاب و... مقاوم باشد.
- کفپوش در طی بازی کودکان نباید کنده و خراب شود.
- کفپوش انتخابی باید هنگام زمین خوردن و افتادن کودک به عنوان ضربه‌گیر عمل کند.
- کفپوش‌ها نباید پس از بارندگی ایجاد سطوح لغزنده کند.
- کفپوش انتخابی باید ضخامت کافی و استحکام لازم را داشته باشد.
- در حد امکان رنگ کفپوش‌ها متناسب با تجهیزات بازی و به صورت متنوع ایجاد شود.
- کفپوش‌ها باید قابلیت شست‌وشو داشته باشد.
- کفپوش‌ها باید در برابر اشتعال مقاوم باشد.
- توصیه می‌شود مسیر حرکت کودک از طریق تغییر کف‌سازی، باغچه، دیواره‌های کوتاه و مبلمان هدایت شود.
- توصیه می‌شود رنگ‌ها و جنس پوشش زمین به گونه‌ای باشد که به عنوان راهنمایی برای حرکت کودکان باشد.
- حفظ تپه‌های طبیعی کوچک موجود و ایجاد تپه‌های مصنوعی کوچک، به شرایطی که مانع حرکت روان کودک نباشد، توصیه می‌شود. در این صورت میزان شیب تپه باید کمتر از ۳۵ درجه یا ۷۰٪ باشد.

۳-۶-۵-۳. کفپوش منطقه بازی فعال

- در مناطق کم رفت و آمد استفاده از چمن یا تراشه‌های چوب را در نظر گرفته شود.
- در مواردی که امکان سنگ‌نوردی یا بالا رفتن از سطوح وجود دارد، پیشنهاد می‌شود یک منطقه محافظتی سقوط ایجاد شود تا خطر آسیب‌دیدگی در هنگام سقوط را کاهش دهد.
- اطمینان حاصل شود که سطوح دارای زهکشی مناسب هستند و در زمان بارندگی آب در آن‌ها جمع نمی‌شود.
- اطمینان حاصل شود که سطوح بازی عموم کودکان دسترس‌پذیر است.

۳-۶-۱- انتخاب و نصب تجهیزات

- تجهیزات بازی باید به نحوی انتخاب شود که حس مشارکت و مسابقه در کودکان را برانگیزاند.
- در زمین بازی کودکان باید امکاناتی برای بازی کودکان توانیاب نیز در نظر گرفته شود.
- وسایل بازی فعال باید در فواصل مناسب نسبت به یکدیگر جانمایی شود، تا موجب تداخل حرکتی

کودکان نگردد.

- کلیه‌ی تجهیزات زمین بازی کودکان باید به گونه‌ای انتخاب و نصب گردد که عملکرد یکی ضوابط دیگری را، به خصوص در زمینه‌ی ایمنی، تحت تأثیر قرار ندهد.
- محل شن بازی، دیوارهای بازی و نقاشی (بازی‌های ساکن)، باید دور از وسایلی که کودک هنگام بازی، جنب‌وجوش بیشتری دارد مانند تاب و سرسره باشد.
- برای نصب اسکلت تجهیزات بازی کودک، ابتدا باید پی‌سازی لازم با بتن مسلح در نقاط اتصال اسکلت با زمین انجام و پایه‌های تجهیزات روی این ورق‌ها جوش شود.
- فرو بردن پایه‌های تجهیزات در خاک مجاز نمی‌باشد.
- بهتر است در زمین بازی کودکان، تجهیزاتی با امکان بازی‌های گروهی انتخاب و نصب شود.
- توصیه می‌شود در حد امکان از بازی‌هایی که ارتباط گفتاری بین کودکان را برقرار می‌نماید، استفاده شود.
- توصیه می‌شود با انتخاب وسایل بازی مختلف و ترکیبی، خواسته‌های متنوع کودکان برآورده شود.
- توصیه می‌شود محدوده‌ی حریم تاب با فاصله‌ی ۲ متر در جهت نوسان اضافه بر طول مفید زنجیرها، به وسیله‌ی نرده‌هایی محصور شود و فقط از یک طرف امکان ورود به محدوده‌ی تاب فراهم گردد.
- سطح زمین بازی باید عاری از آب و نخاله‌های مختلف نظیر سنگ، شاخه ریشه درخت باشد تا باعث زمین خوردن کودکان نشود همچنین این سطح باید فاقد موادی نظیر چوب شکسته و آهن زنگ زده باشد.
- تمام قسمت‌های تجهیزات زمین بازی باید به گونه‌ای طراحی شود که آب در آن جمع نشود مگر در مورد تجهیزاتی که برای آب‌بازی در نظر گرفته شده است.

۳-۶-۲- معیارهای توزیع فضای بازی

۳-۶-۲-۱. مدیریت فضای بازی

- زمین بازی نباید مملو از سرگرمی‌های غیرفعال مانند آب، سرسره و چرخ و فلک باشد؛ بلکه باید به نوعی طراحی و برنامه‌ریزی شود که بازی‌های فعال، خودانگیختگی و آفرینندگی را تشویق کند. قطعات مجزا و مواد نیمه ساخته برای بازی، از وسایل مکانیکی زمین بازی ارزشمندتر هستند. یک درخت برای بالا رفتن یا یک گودال شنی برای بازی، ارزشمندتر از یک چرخ‌وفلک یا تاب است. البته این نکته به مفهوم نفی کامل سرگرمی‌های غیرفعال نیست؛ بلکه هدف، ایجاد تناسب بین این سرگرمی‌ها و سرگرمی‌های فعال است.
- طراحی و تجهیز زمین‌های بازی باید بر اساس و منطبق با نیازهای گروه‌های سنی خاص

باشد. نوع و شیوه بازی کودک خردسالی که کمتر از هفت سال دارد با بازی کودکی که به مدرسه می‌رود، متفاوت است. چنان که نوع و شیوه بازی دختران نیز معمولاً متفاوت با بازی پسران هم سن و سال آنهاست. در طراحی زمین بازی باید به کارکردها و حرکتهای بازی‌های گوناگون توجه بسیار شود.

- طراح زمین بازی باید با در نظر گرفتن کل فضای موجود، فضای بازی مناسبی ایجاد کند؛ به گونه‌ای که قسمت‌های گوناگون زمین بازی با توزیع مناسب تجهیزات گوناگون و بر حسب کارکرد و نوع استفاده از آنها با یکدیگر ترکیب شوند. مثلاً فضایی که خاص بازی با توپ است نباید جنب گودال‌های شنی و محل بازی بچه‌های کوچک باشد، زیرا ممکن است برخورد توپ به بچه‌های کوچک آسیب برساند. مگر آنکه محل بازی بچه‌های کوچک‌تر که بازی‌های خیالی خود را به تنهایی انجام می‌دهند، به وسیله موانع طبیعی از محل بازی بچه‌های بزرگ‌تر که بازی‌های پرتحرک‌تری دارند جدا شود.
- زمین بازی باید امکاناتی را فراهم نماید که کودکان سالم و توانیاب بتوانند در کنار هم بازی کنند.

۳-۶-۲-۲. نمای زمین بازی و زاویه دید محیط

- از دیدگاه روان‌شناسی محیط، چشم‌انداز و زاویه دید مناسب از نکات مهم در مراحل اولیه طراحی به‌شمار می‌آید. محل قرار گرفتن زمین بازی در محوطه پارک به گونه‌ای که کودکان را جذب و چشم‌اندازی زیبا ایجاد کند، نقش مهمی در طراحی دارد.
- به کارگیری اشکال و رنگ‌های زیبا و جالب توجه کودکان امری ضروری است. گاهی

طراحان، وسایل و محوطه بازی را طوری قرار می‌دهند که از زوایای مختلف پارک دیده شود و راهنمایی برای جذب کودکان و والدین آن‌ها باشد. برخی دیگر ترجیح می‌دهند که تمام محوطه با دیواری کوتاه یا پرچین محصور و این قسمت از پارک کاملاً از سایر بخش‌ها جدا شود.

۳-۲-۳. خلوت‌گزینی

در طراحی زمین و وسایل بازی، برای ارتقای کیفی و ایجاد امکان‌های تفریحی سازگار با روحیه کودکان باید به موضوع خلوت‌گزینی یا خصوصی‌گرایی در طراحی پارک توجهی ویژه داشت. به‌طور کلی کودک راغب است فضایی خصوصی داشته باشد، تا آسوده و آزادانه به بازی‌های مورد علاقه خود بپردازد. طراح نیز باید با توجه به روانشناسی کودک و نیازهای عاطفی کودکان خلوتگاه‌های مناسبی از نظر دید، نور، صوت و حتی بو در اطراف زمین بازی فراهم آورد تا بدین ترتیب و با امکاناتی نه چندان وسیع و پرهزینه نتیجه‌ای مطلوب حاصل شود.

۳-۲-۴. فرسودگی و تخریب (وندالیسم)

کودکان به محیطی سالم و ایمن نیاز دارند تا بتوانند خواسته‌های جسمی و روحی خود را برآورده سازند. به‌طور کلی طراحان باید با در نظر گرفتن نیازهای کودکان، میزان فرسودگی و تخریب وسایل بازی و خطای طراحی را تا حد ممکن کاهش دهند و موجب آشنایی بیشتر کودکان با این وسایل شوند. به‌طور کلی با در نظر گرفتن نیازهای کودکان از لحاظ وسایل بازی، آشنایی آن‌ها با وسایل و پایین آوردن درصد خطای طراحی، فرسودگی و تخریب را به میزان زیادی کاهش داد همچنین به‌راحتی می‌توان از طریق به کار بردن انواع وسایل متصل‌کننده و روش اتصال صحیح، به زیبایی وسیله بازی و محیط افزود و از بروز خطرات احتمالی نیز جلوگیری کرد.

۳-۶-۳. تجهیزات مورد نیاز در زمین‌های بازی کودکان برحسب سن

مطابق استاندارد طراحی زمین‌های بازی، واحد آموزش و پژوهش سازمان پارک‌ها و فضای سبز تجهیزات اصلی برای گروه‌های سنی پیش دبستانی دو تا پنج سال و گروه سنی پنج تا ۱۲ سال به شرح زیر است.

۳-۶-۳-۱. تجهیزات اصلی برای گروه سنی پیش دبستانی (دو تا پنج سال)

۱- تاب‌های گردان

۲- تونل‌های شنای کُرال (بازی‌های تونلی)

- ۳- مسیرهای سه‌چرخه
- ۴- سطوح پلکانی
- ۵- فضاهای بازی محصور
- ۶- ایجاد بازی‌های آبی و ماسه‌ای
- ۷- عناصری که قوه تخیل را تقویت کنند
- ۸- نردبان‌های افقی و حلقه‌های هوای
- ۹- تجهیزات صخره نوردی با لبه‌های محدود
- ۱۰- پلکان‌ها، نردبان‌های متحرک، راهرو پله و رمپ‌ها
- ۱۱- ساختارهای کم ارتفاع (۱۲۰ سانتی‌متر)
- ۱۲- پیش‌بینی فضاهایی برای آموزش مهارت‌های موتورسواری
- ۱۳- سرسره‌های کوتاه (اغلب از ساختارهایی با صفحات هم ارتفاع استفاده شود)؛
- ۱۴- اگر از سرسره‌های مارپیچی استفاده می‌شود، مقدار دوران باید ۳۶۰ درجه و یا کمتر در نظر گرفته شود.

۳-۶-۳. تجهیزاتاتی که برای گروه سنی پیش‌دبستانی (دو تا پنج سال) توصیه نمی‌شود

- ۱- کنده چوبی
- ۲- مسیرهای سواره رو
- ۳- حرکت بارالل در ژیمناستیک (میل‌های موازی بارالل)
- ۴- تاب‌های آونگی
- ۵- دارحلقه‌ها
- ۶- الاکلنگ‌های اهرمی
- ۷- سرسره‌های عمودی
- ۸- پل‌های طنابی و یا زنجیری
- ۹- ایستگاه‌های صعود سیار
- ۱۰- سرسره‌های حلزونی طویل (بیش از ۳۶۰ درجه گردش)
- ۱۱- ایستگاه‌های صعود سیار که اجزاء تشکیل دهنده آن‌ها قابل انعطاف است.

۳-۶-۳. تجهیزات اصلی برای گروه سنی پنج تا دوازده سال

- ۱- سرسره‌ها
- ۲- تاب‌ها
- ۳- پل‌ها
- ۴- تجهیزات چرخشی که گردش فرفره‌ای دارند

- ۵- ترکیباتی که رقابت بدنی را می‌طلبند
- ۶- تجهیزات نیمه محصور مانند سنگر و قلعه برای ترغیب بازی‌های تخیلی
- ۷- ترکیباتی مثل نردبان یا پله‌های افقی و هوایی (باید به بدنه این تجهیزات استحکام بیشتری داد)
- ۸- توسعه مهارت‌های بدنی مانند صعودکردن، تاب خوردن، ترن‌های مارپیچ و رقابت‌های تعادلی.

۳-۶-۴- انواع مواد مورد استفاده در زمین‌بازی کودکان

وسایل بازی ساخته‌شده در زمین‌بازی کودکان را می‌توان در سه گروه مواد اصلی، شامل فایبرگلاس، فلز و چوب بررسی کرد.

۳-۶-۴-۱. وسایل بازی فایبرگلاس

- محاسن: به‌سادگی فرم می‌گیرد و آن را به هر شکلی می‌توان درآورد؛ به آسانی و بدون پیچیدگی می‌توان در زمان کوتاهی تعداد زیادی از آن را در طرح‌ها و رنگ‌های متنوع تولید کرد.
- معایب: در برابر تغییر دمای شدید ترک می‌خورد و پوسته پوسته شدن آن موجب زخمی شدن بدن کودکان می‌شود. هزینه تولید آن به نسبت میزان استفاده، از جهت اقتصادی مقرون به صرفه نیست.

۳-۶-۴-۲. وسایل بازی فلزی

- محاسن: وسایل ساخته شده فلزی دوام بسیار زیادی دارند، به قیمت ارزان تولید می‌شوند و به رنگ‌های متنوع و شاد می‌توان آن‌ها را رنگ‌آمیزی کرد.
- معایب: در تابستان در اثر تابش خورشید داغ می‌شوند و در زمستان در اثر سرما سرد و باعث ناراحتی سطح بدن کودک می‌شوند و به همین دلیل در ماه‌های خیلی گرم و سرد سال استفاده از این وسایل محدود می‌شود. در نقاط مرطوب کشور، زود زنگ می‌زند و می‌پوسد، در صورت استفاده باید از انواع گالوانیزه استفاده کرد تا در مقابل رطوبت مقاوم باشد و به‌صورت مرتب رنگ‌آمیزی شود. همچنین در صورت برخورد ناگهانی با بدن کودکان موجب مجروح شدن آن‌ها می‌شود. لبه‌های تیز و برنده وسایل بازی می‌تواند بسیار خطرناک باشد و این وسایل به دلیل سنگینی باید به وسیله جرثقیل حمل و نصب شوند.

۳-۶-۴-۳. وسایل بازی چوبی

- محاسن: وسایل بازی چوبی عایق حرارت و برودت است و در مناطق مرطوب نیز اگر از

پوسیدگی آن‌ها جلوگیری شود، می‌توان به نحو بسیار مطلوب از آن استفاده کرد. چوب به سهولت به اشکال مختلف در می‌آید و بسیار زیبا و خوش‌فرم می‌شود. این گونه وسایل به دلیل داشتن جنس چوبی و نزدیکی به طبیعت، بیشتر مورد توجه کودکان است و آسیب کمتری در نقل و انتقال ایجاد می‌کنند.

• **معایب:** استفاده از چوب به شکل خام در مناطق خشک باعث ایجاد ترک در سطح وسیله می‌شود، ریشه ریشه می‌شود و بدن کودک را می‌خراشد که البته در کشورهای اروپایی با استفاده از تکنیک‌های مناسب چوب را می‌پروراند و با پوشش‌های مناسب کیفیت استفاده و دوام آن را بالا می‌برند. همچنین برای حفاظت وسایل بازی چوبی ابتدا از چوب‌های محکم و بادوام جنگلی استفاده می‌شود و جهت استحکام و دوام بیشتر آن می‌توان از مواد ضدپوسیدگی چوب نیز استفاده کرد.

۳-۶-۵- مشخصات انواع فضاهای بازی^۱

کودکان در هر گروه سنی نیازهای تفریحی متفاوتی دارند. بدین سبب زمین‌های بازی بر اساس گروه‌های سنی کودکان و به شرح زیر تقسیم بندی می‌شود.

۳-۶-۵-۱. مشخصات نیاز گروه سنی تا سه سال

- الف) فعالیت‌ها:** توپ بازی، بازی‌های تخیلی، توجه به شناخت اشیاء، دویدن و قدم زدن (بیشتر به صورت فردی و با نظارت والدین یا مربی)
- ب) تجهیزات:** کیسه‌های ماسه، مکان گل بازی، ابزارهای کوچک بازی، وسایل متحرک به همراه تجهیزاتی برای نشستن و نظارت بزرگسالان.
- ج) موقعیت:** فضای باز یا بسته، چمن کاری شده یا کف‌سازی شده و بدون پله و زاویه‌های خطرناک و در نظر گرفتن مکانی برای نظارت بزرگسالان (حدود یک متر مربع برای هر کودک).
- د) حداقل فضا:** ۱۰۰ متر مربع.

۳-۶-۵-۲. مشخصات نیاز گروه سنی چهار تا شش ساله برای بازی

- الف) فعالیت‌ها:** توپ بازی، دویدن، بازی‌های تخیلی، دوچرخه سواری و اسکیت به صورت جمعی یا فردی با نظارت یک راهنما.
- ب) تجهیزات:** وسایل بازی مستقر در زمینی پر از ماسه، ایجاد زمینی محکم برای نقاشی و بازی اسکیت، پناه گاهی برای برپا کردن چادر.
- ج) موقعیت:** در فضای باز یا بسته، چمن کاری شده یا کف‌سازی شده، بدون پله و زاویه‌های خطرناک.

۱. اصطلاحات و مبانی زمین‌های بازی-دانش زیباسازی شهری

(د) حداقل فضا: ۴۰۰ مترمربع (۲ مترمربع برای هر کودک).

۳-۶-۵-۳. مشخصات محل بازی گروه سنی هفت تا یازده سال

- (الف) فعالیت‌ها: دوچرخه‌سواری، ژیمناستیک و بازی‌های آزاد در زمین‌های چمن و یا کف‌سازی شده (والیبال، فوتبال، بسکتبال و...) و فعالیت‌های ماجراجویانه و خلاقانه.
- (ب) تجهیزات: زمین‌های ورزشی، زمین ماجراجویی، کارگاه‌های هنری.
- (ج) موقعیت: در فضای باز، چمن‌کاری شده یا دارای کف‌سازی.
- (د) حداقل فضا: ۵ متر مربع برای هر نوجوان.

۳-۶-۶-۶. توصیه‌های ایمنی (عمومی و اختصاصی) برای کفپوش و زمین بازی^۱

- لازم است در زیر و اطراف وسایل بازی کودکان، سطح‌های قابل ارتجاعی برای جذب نیروی حاصل از سقوط آن‌ها، وجود داشته باشد؛
- استفاده از کفپوش گرانول از نوع رولی برای زمین بازی توصیه می‌گردد، استفاده از گرانول قطعه‌ای به دلیل مقاومت پایین نسبت به نوع رولی مناسب نمی‌باشد.
- اگر در سطوح زیرین تجهیزات بازی از سطوح فشرده چوبی استفاده شود، پاخوری به عمق کمتر از ۳۰ سانتی‌متر مورد نیاز است؛

۱. منبع کفپوش و محوطه بازی (توصیه‌های ایمنی و اختصاصی)، دانش زیباسازی شهری

- قرارگیری سطح‌های قابل ارتجاع، علاوه بر رعایت ارتفاع مناسب برای وسایل بازی، در کاهش میزان و شدت آسیب‌ها مؤثر است؛
- منطقه فرود از وسایل بازی باید خالی از هر گونه اجسام سخت باشد. تیرک‌ها و ستون‌های نگهدارنده وسایل بازی باید در زیر زمین با بتن محکم شوند؛
- مواد و سطح‌های قابل ارتجاع باید سطح منطقه فرود و سقوط را بپوشانند؛ استفاده از موادی چون خاک سنگ، مواد کثیف، آسفالت، بتن، چمن و یا شن درشت دانه، به‌منظور تأمین ایمنی سطح زمین بازی، مجاز نمی‌باشد؛
- توصیه می‌شود که از یک سیستم زهکشی صحیح با کیفیت اتصال و نصب دقیق در ورودی‌ها و خروجی لوله‌ها، به منظور جلوگیری از تخریب مواد و مصالح زمین بازی و تجمع حشرات موزی مثل پشه‌ها، هنگام بارندگی یا طوفان استفاده نمود؛
- استفاده از ماسه (شن) برای تأمین ایمنی سطوح قابل قبول است، اما استفاده از آن حرکت را کند می‌کند؛
- یک پوشش ایمن و سبک از یک ترکیب مستقل و اجزای قابل حمل تشکیل می‌گردد و نصب آن نباید به سختی انجام شود و نباید شامل آسفالت و یا ترکیبات بتنی باشد؛
- پوشش‌های لاستیک اسفنجی، بسیار گران‌تر از فیبرهای فشرده چوبی هستند و اگر عملیات نصب آن‌ها به صورت محکم و دائمی صورت نگیرد، بعد از گذشت زمان از هم جدا شده و خطر افتادن و پشت‌پازدن استفاده‌کنندگان را به‌همراه خواهد داشت؛ نصب پوشش لاستیک اسفنجی به ضخامت ۸ سانتی‌متر در محوطه فضای تاب‌ها، اقسام سرسره‌ها و فضاهای با حجم استفاده زیاد، مناسب می‌باشد؛
- تعیین موقعیت صحیح زمین بازی و در نظر گرفتن کلیه موارد جغرافیایی و اقلیمی محیط در ایمن‌سازی فضای بازی، بسیار مؤثر است؛
- تلفیق مناسب وسایل بازی و ادغام آن‌ها در بهینه کردن فضای بازی، مؤثر است، مشروط به این که فضای گروه‌های سنی مختلف و استانداردهای فواصل و ارتفاع سقوط در نظر گرفته شده باشد.
- لوازم اضافی مانند سطل‌ها، سبدها و توپ‌ها می‌بایست از محوطه زمین بازی کودکان دور شود.
- زنگارهای روی سطوح فلزی تجهیزات و رنگ‌آمیزی‌های نامناسب آن می‌بایست پیوسته بررسی و برطرف گردد؛
- سطح زمین بازی باید عاری از آب و نخاله‌های مختلف نظیر صخره، شاخه، ریشه درخت و... باشد تا باعث زمین خوردن بچه‌ها نشود. همچنین، این سطح باید فاقد موادی نظیر چوب شکسته و آهن زنگ زده یا تکه‌های سیمان و سنگ شکسته باشد؛
- تا فاصله ۲ متری فضای پشت و پیرامون وسایل بازی باید از مواد نرم پوشیده شده باشد؛
- بیرون زدن اشیایی مثل میخ‌ها، پیچ‌ها و ته لوله‌ها و لبه شکسته شده وسایل، می‌تواند سبب بروز بریدگی و کوفتگی و یا گیر کردن لباس کودکان به آن‌ها و نهایتاً باعث آسیب دیدگی آن‌ها گردد؛ و

- ضروری است که با نظارت پیوسته مانع به وجود آمدن چنین خطراتی شد.
- استفاده از مواد نرم از بروز حوادث نمی‌کاهند، بلکه باعث رساندن جراحت به حداقل می‌شوند؛ از این جهت، رعایت ایمنی در هر حال ضروری و طبیعی است؛
- هر قدر که ارتفاع تجهیزات بیشتر باشد، خطر جراحت و سقوط از آن نیز بیشتر است، لذا، کف‌سازی مناسب زمین بازی و مراقبت بیشتر از کودکان در این مکان‌ها ضروری است؛
- فضاهای آزاد مانند فضای چمن کاری شده برای بازی‌های پرتحرک در نظر گرفته شود؛
- فضاهای سایه‌دار جهت نصب نیمکت و استراحت والدین و مراقبان در نظر گرفته شود؛
- آبخوری‌ها و سرویس بهداشتی در دسترس باشند؛
- مواد پوشاننده سطح محیط بازی، به‌ویژه اطراف تاب، سرسره، چرخ‌وفلک، باید به‌طور مرتب کنترل شوند تا حالت نرمی خود را حفظ کنند؛
- تیرک‌ها و ستون‌های نگهدارنده وسایل بازی باید در زیر زمین با بتن محکم شوند؛
- علف و چمن ضربه پذیر نیستند و استفاده از مواد جذب ضربه، به‌ویژه در زیر و پیرامون تجهیزاتی که احتمال سقوط از ارتفاع دارند، ضروری می‌باشد.

۳-۶-۷- استقرار وسایل بازی متحرک (تاب و چرخ فلک) در کناره‌های زمین بازی^۱

- در مورد استقرار وسایل بازی متحرک باید به این نکته توجه شود که وسایل نزدیک به مرکز زمین بازی باشد. چنانچه برای محوطه تاب از حصار استفاده شده است هر محوطه باید دارای یک یا بیشتر از یک ورودی در گوشه‌ای از محوطه که نزدیک‌تر به مرکز زمین بازی است، باشد تا از منتظر ماندن و حرکت کودکان در کناره یا پشت تاب‌ها تا حد ممکن پیشگیری شود.
- توصیه می‌شود حصارها حداقل در فاصله ۱/۵ متری از لبه کناری نشیمنگاه تاب قرار گیرد.
- در حاشیه زمین‌های بازی فضایی با مبلمان مناسب برای نشستن والدین تعبیه شود.
- در محدوده زمین بازی کودک باید مبلمان ویژه‌ی متناسب با ابعاد و اندازه‌های کودک نصب شود.
- روشنایی فضای بازی هنگام تاریکی شب نیز باید تأمین شود، همچنین لامپ‌های نصب شده باید به‌طور مناسب محافظت شده و برای کودکان غیرقابل دسترس باشد.
- در نظر گرفتن آبخوری و سرویس بهداشتی به‌نحوی که به‌راحتی در دسترس کودک باشد، ضروری است.
- استقرار سطوح‌های زباله به تعداد کافی پیرامون زمین بازی ضروری است.

۳-۶-۷-۱. کنار هم قرار نگرفتن وسایل بازی پر طرفدار

- در قرارگیری وسایل بازی پرطرفدار باید به این نکته توجه گردد فاصله کافی برای این وسایل در نظر گرفته شود تا در هنگام انتظار کودک از برخورد آن‌ها با سایر کودکان و وسیله

۱. ضوابط و استانداردهای وسایل بازی پارک‌ها و نظارت بر اجرای آن مطابق اسناد ملی ۶۴۳۶-۷ و ۶۴۳۶-۱۰ و ۶۴۳۶-۲ موجود است.

بازی جلوگیری شود. در اطراف این قبیل وسایل بازی فضای عاری از مانع در نظر گرفته شود.

۳-۶-۷. امکان برخورد وسایل بازی به دیگران

• فضای سقوط مربوط به تاب‌ها و وسایل بازی مجاور از هم نباید با یکدیگر هم‌پوشانی داشته باشند و توصیه می‌گردد برای جلوگیری از برخورد وسایل بازی با دیگران فضای آزاد کافی در نظر گرفته شود.

۳-۶-۷. کفپوش فضاهای بازی وسایل چرخ‌دار / دارای امکان دویدن و راه رفتن

- (الف) سطوح بصورت ضد لغزش طراحی شود.
- (ب) مواد و مصالح: بتن و آسفالت (کودکان بازه سنی پیش دبستانی)، سطح سنتتیک مانند لاستیک (کودکان نوپا).
- (ج) شیب کف در محدوده بازی کودکان نوپا: حداکثر $150^{\circ} / +$ میلی متر.
- (د) شیب کف در محدوده بازی پیش دبستانی: تپه‌های کوچک برای افزایش چالش‌های جسمی فراهم شود.
- (ه) برای کاهش اثر جزیره گرمایی شهری در شیب‌های مختلف از سطوح با ضریب آلبیدوی بالا استفاده شود.

۳-۶-۸- تابلوی تجهیزات بازی

- برای رعایت ایمنی بیشتر کودکان در زمان بازی و استفاده از وسایل، نصب تابلوهایی در مکان مناسب، حاوی متن کوتاه و رسا خطاب به والدین و سرپرست‌ها و مسئولین در ارتباط با نحوه‌ی استفاده از وسایل، ضروری است.
- توضیحات نوشتاری هر پلاک و تابلو باید شامل اطلاعات مربوط به نوع دستگاه، شیوه‌ی استفاده، گروه سنی کاربر، میزان تحمل وزن، ظرفیت، ارتفاع، شماره‌ی استاندارد، نام کارخانه یا علامت تجارتی و... باشد.
- اسباب‌بازی‌هایی که لازم است عمل سوارکردن کودک توسط سرپرست انجام گیرد، باید دارای برجسب اطلاعاتی باشد.
- نصب برجسب دامنه سنی الزامی است. همچنین برجسب ایمنی وسایل باید قابل رؤیت، خوانا، قابل فهم و محو نشدنی باشد.

۳-۶-۸. ۱. نشانه‌گذاری تجهیزات

توصیه می‌شود برای سهولت درک مفاهیم نوشتاری، از علامت‌های تصویری در کنار آن‌ها

استفاده شود.

تجهیزات زمین بازی باید به طور خوانا و دائمی و در محلی که از سطح زمین قابل رویت باشد حداقل با اطلاعات زیر نشانه گذاری شود.

الف- نام و آدرس تولید کننده یا نمایندگی‌های مجاز؛
ب- سال تولید.

۳-۶-۸-۲. علامت تصویری هشدار دهنده

جزئیات طراحی علامت تصویری هشداردهنده‌ی سنی به صورت زیر باشد:

الف. دایره و خط قاطع و مورب به رنگ قرمز باشد؛

ب. زمینه در علامت تصویری باید سفید انتخاب گردد؛

ج. محدوده سنی و طرح صورت کودک به رنگ سیاه انتخاب شود؛

د. محدوده سنی اسباب بازی، برحسب سال بیان شود.

۳-۶-۹- نگهداری

پوشش زمین باید به نحوی باشد که تعمیر و نگهداری آن به سهولت و در زمان کوتاه قابل انجام باشد.

▲ تامین ایمنی وسایل بازی، در عین هیجان‌انگیز بودن آن

کنترل ایمنی کلیه تجهیزات بازی کودک به صورت مرتب ضروری است.^۱
 کلیه‌ی تجهیزات بازی باید از نظر خordگی به‌طور مرتب بازدید و کنترل شود.^۲
 در صورت بروز نقص و هرگونه خordگی در سازه‌ی تجهیزات بازی، استفاده از آن تا انجام تعمیر و مرمت باید متوقف شود.
 تجهیزاتی که قابلیت شست‌وشو دارد، باید به‌صورت مرتب در فواصل زمانی مشخص شسته شود.
 روغن‌کاری کلیه تجهیزات بازی متحرک کودک باید به صورت مرتب در فواصل زمانی مشخص

۱. طبق زمان‌بندی چک لیست‌های آزمون ایمنی.

۲. طبق زمان‌بندی چک لیست‌های آزمون ایمنی.

(طبق نظر کارشناس) انجام شود.

رنگ‌آمیزی وسایل باز کودک باید حداقل دو نوبت در سال (اوایل بهار و پاییز) تجدید گردد. مناطق بازی که به‌طور کامل محصور شده‌اند باید به روش مناسبی نگهداری و در تمام مدت تمیز باشند.

۳-۶-۹-۱. روش‌های آزمون

• روش‌های آزمون ایمنی مطابق آیین‌نامه تجهیزات زمین بازی و سطوح آن (قسمت ۱۰: تجهیزات بازی) کاملاً محصور شده - الزامات ایمنی و روش‌های آزمون به شرح زیر است:

- چک‌لیست ایمنی روزانه که برای موارد خاص وسیله مناسب شده است و شامل توصیه‌هایی است و از طریق تامین‌کننده قابل دستیابی باشد.
- فرم چک‌لیست روزانه باید توسط پرسنل مربوطه هر روز قبل از این که وسیله مورد استفاده کودکان قرار گیرد، تکمیل شود.
- بازدید ماهانه جهت بررسی ایمنی وسایل مورد نیاز است.
- بازرسی سالیانه باید توسط کارکنان ذی صلاح که در رابطه با وسیله دانش و تجربه داشته باشند انجام شود، در تعیین مشکلات به عمر و کارآیی قطعات توجه ویژه شود.
- اگر امکان خوردگی داخلی (مثلاً در لوله‌ها) وجود دارد ساختارها باید به‌طور خاص تحت کنترل‌های خوردگی که روی قسمت‌های حامل بار انجام می‌شود در حداکثر فواصل ۵ ساله مورد بررسی قرار گیرند (در صورت تایید کارشناس مربوطه این زمان می‌تواند کاهش یابد).
- هرگونه بازرسی و روش‌های نگهداری انجام شده باید ثبت شود و شامل جزئیات فعالیت‌های انجام شده و تایید اقدامات اصلاحی انجام شده باشد، به‌طوری‌که نتایج به منظور کنترل توسط مدیر، تامین‌کننده و مقام مافوق قابل دسترس باشد.

۳-۶-۹-۲. حفظ و نگهداری تجهیزات و خلاقیت در استفاده از موارد دور ریختنی

- نظافت و بازرسی مداوم جهت تمیز و مرتب نگه داشتن عرصه بازی ضروری است. ایجاد و تاسیس سطل زباله‌های جذاب مثلاً در اشکال و فرم‌های مختلف خصوصاً برای تشویق کودکان به استفاده از آن‌ها لازم و ضروری است تا کودکان به‌جای آنکه زباله‌های آن‌ها را روی زمین بریزند از آن‌ها استفاده کنند.
- در صورت استفاده از لاستیک‌های بازیافتی خودرو و کامیون به‌عنوان بخشی از تجهیزات بازی، این لاستیک‌ها باید برای اطمینان از فقدان هر گونه تسمه یا سیم فولادی بیرون زده به‌طور مرتب مورد بازرسی قرار گیرند.

۳-۶-۱۰- اقدامات ایمنی عمومی

بر روی زمین بازی باید نشان‌های (نشانه تصویری) شامل اطلاعات زیر باشد:

الف- شماره تلفن اورژانس عمومی

ب- نام زمین بازی

ج- نشانی زمین بازی

راه‌های ورود و خروج به زمین بازی یا از زمین بازی باید در دسترس بوده و در تمام مدت فاقد هرگونه مانع یا سد معبر باشد.

- روی سطح حفاظ‌ها نباید به‌صورتی طراحی شود که کودکان را تشویق کند تا بر روی آن بنشینند.
- در صورت وجود سکوی بلندتر از ۶۰ سانتی‌متر در محوطه بازی برای سکو حفاظ نرده‌ای در نظر گرفته شود، حفاظ‌ها به گونه‌ای باشد که به‌طور کامل سکو را احاطه کند.
- نرده‌ها نباید کمتر از ۶۰ سانتی‌متر و بیشتر از ۸۵ سانتی‌متر باشد. در واقع حفاظ‌ها و گاردریل‌ها باید به اندازه‌ای بلند باشند تا از سقوط بلندقدترین کودکان از روی حفاظ جلوگیری کند. برای حفاظ‌ها لبه پایینی باید به اندازه‌ای کم ارتفاع باشد که ریزاندام‌ترین کودکان نیز نتوانند از زیر آن عبور کنند. موانع نیز باید به اندازه‌ای پایین باشند که از جای‌گیری ریزاندام‌ترین کودکان در زیر مانع به هر شکل جلوگیری نماید.

۳-۶-۱۰-۱. گیرکردن سر و گردن

- تجهیزات باید به گونه‌ای ساخته شود هر گونه روزنه یا قسمت‌های باز خطر گیر افتادن سر و گردن را ایجاد روزنه‌ها و یا قسمت‌های باز محل اتصال V شکل می‌تواند موقعیت خطرناک این نوع از گیر گردن را ایجاد کند.
- اتصال‌ها باید طوری محکم شده باشند که نتوانند خود به خود شل شوند مگر این که مشخصاً بدین منظور طراحی شده باشند.
- اتصالات باید طوری حفاظت شده باشند که بدون استفاده از ابزار نتوانند باز شوند.

۳-۶-۱۰-۲. نشانه‌گذاری تجهیزات زمین بازی

- تجهیزات زمین بازی باید به‌طور خوانا و دائمی و در محلی که از سطح زمین قابل رویت باشد حداقل با اطلاعات زیر نشانه‌گذاری شود.
- الف- نام و آدرس تولید کننده یا نمایندگی‌های مجاز.
- ب- سال تولید.

۳-۶-۱۰-۳. قابلیت دسترسی برای بزرگسالان

- تجهیزات باید به گونه‌ای طراحی شود که بتوان اطمینان حاصل کرد که بزرگسالان

- می‌توانند به‌منظور کمک کردن به کودکان در تجهیزات، به آنان دسترسی داشته باشند.
- تجهیزاتی که محصور شده‌اند، مانند تونل‌ها باید ورودی باز داشته و بدون هر وسیله کمکی قابل دسترسی باشد.

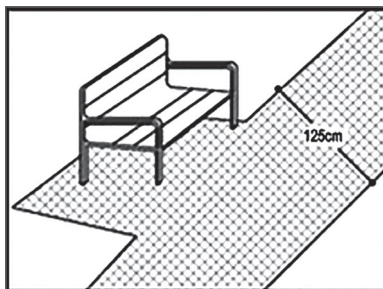
۳-۷- تجهیزات و مبلمان پارک

۳-۷-۱- مبلمان

۳-۷-۱-۱- نیمکت‌ها

- نیمکت‌های موجود در معبر پارک عرض کافی مسیر را را مسدود نکرده باشد. عرض خالص حداقل ۱۲۵ سانتی‌متر است (مطابق شکل ۱۰).

شکل ۱۰. عرض استاندارد و عقب روی نیمکت در معبر

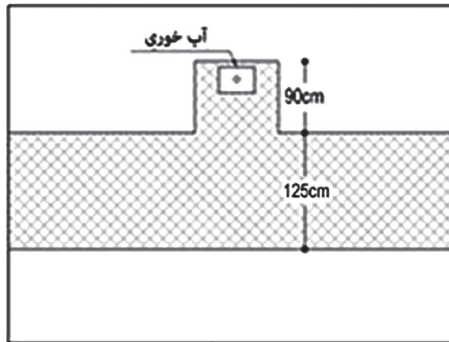
- مبلمان‌ها باید دارای لبه‌های گرد باشند و از به کار بردن لبه‌های تیز و نامتعارف خودداری شود.
- توصیه می‌گردد سطوح زباله داخل پارک‌ها با رنگ‌هایی متضاد رنگ‌آمیزی شوند چرا که باعث دید مناسب افراد کم‌بینا می‌شود.
- نصب مبلمان متناسب با ارگونومی کودک در پارک‌ها الزامی می‌باشد.
- جهت زیبایی بصری و حفظ یکپارچگی مبلمان (نیمکت‌ها و...) توصیه شود.

۳-۷-۱-۲- آبخوری

- الف) آبخوری‌های پارک: در محل استقرار آبخوری‌ها به این نکته توجه شود که از

عرض مفید راه کم نشود و همچنین عمق مناسب محل قرارگیری آب‌خوری ۹۰ سانتی‌متر می‌باشد.

شکل ۱۱. شیوه جانمایی آب‌خوری

- در ساخت آب‌خوری باید از مواد بادوام و باکیفیت مانند سنگ، بتن و فلزاتی مانند مس، برنز، چدن و استیل که طول عمر آن‌ها ۱۰ سال یا بیشتر است استفاده گردد.

ب) آب‌خوری‌های کودکان:

- آب‌خوری‌های کودکان باید در مقیاسی متناسب طراحی شوند و به آسانی در دسترس کودکان عادی، کودک ناتوان و کودک توانیاب بر روی ویلچر قرار گیرند.
- آب‌خوری‌ها باید دارای شیر اهرمی باشند تا کنترل جریان آب و استفاده آسان از آن برای کودکان امکان‌پذیر باشد.
- همچنین شیرها باید بر روی یک سطح مسطح نصب شوند.
- اگر تنها یک آب‌خوری وجود دارد، امکان استفاده دوطرفه (از سمت چپ و راست) برای افراد توانیاب فراهم شود.

۳-۸- سرویس بهداشتی

۳-۸-۱- الزامات عمومی

- در دسترسی به سرویس بهداشتی باید اصول و معیارهای مناسب سازی برای کودکان و توان‌یابان کاملاً در نظر گرفته شود. مکان احداث سرویس‌ها حتی‌الامکان در سطح زمین انتخاب گردد

تا علاوه بر ایجاد امنیت اجتماعی، کودکان عادی و توانیاب جسمی و حرکتی (به‌ویژه با صندلی چرخ‌دار) نیز بتوانند از آن استفاده کنند.^۱

• امکان توسعه آتی این فضاها در صورت افزایش تقاضا بدین معنا که زمین مورد طرح باید طوری انتخاب گردد که در صورت افزایش تقاضا، برای افزودن تعداد چشمه، امکان توسعه وجود داشته باشد.

• محل استقرار سرویس‌های بهداشتی ویژه کودکان باید در معرض نظارت طبیعی قرار داشته باشد و استقرار آن در محل‌های فاقد تردد و یا جرم خیز ممنوع است.

• تعبیه و نصب فلاش تانک یا شیر پیشوا برای شستشوی کاسه توالت‌ها ضروری است ولی از آنجایی که امکان استفاده بی‌رویه از این دستگاه فراوان است و در مدت کوتاهی فرسوده و از بین خواهد رفت بنابراین ایجاد یک سیستم شستشوی مرکزی یا اتوماتیک برای شستشوی منظم کاسه‌های توالت‌ها ضروری است.

• شستشو و نظافت توالت‌ها می‌بایست به‌صورت روزانه و مداوم انجام گیرد و برای گندزدائی و ضد عفونی محیط می‌توان از محلول‌هایی نظیر محلول رقیق پرمنگنات و یا کلر و یا ساوین استفاده

۱. ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای معلولین حرکتی-جسمی.

نمود. همچنین پیشنهاد می‌گردد نظافت و شست‌شو ساعت شش صبح قبل از ورود افراد انجام شود تا تهویه مناسب مواد شوینده به طور کامل انجام شود.

- حداقل ابعاد تمام‌شده داخلی اتاقك توالته‌ها ۱۱۰ در ۱۴۰ سانتی‌متر در صورت بازشو در به داخل و ۱۰۰ در ۱۰۰ سانتی‌متر در صورت بازشو در به خارج مناسب می‌باشد.

- جنس درها، پنجره‌ها و نظایر آن‌ها ترجیحا از نوع آلومینیوم یا آهن گالوانیزه یا رنگ شده یا از فایبرگلاس و جنس‌های مشابه انتخاب می‌شود زیرا نسبت به سایر مواد در مقابل رطوبت و آب و زنگ‌زدگی مقاوم می‌باشند.

- این اماکن می‌بایستی کاملا در برابر نفوذ آب و رطوبت عایق‌بندی شوند.

- برای محاسبه تعداد چشمه‌های مورد نیاز در ابتدا باید عوامل تاثیرگذار بر نیاز به سرویس‌های بهداشتی شناسایی شوند، از جمله میزان جمعیت شناور و میزان جمعیت دائمی از عوامل موثر در تعیین تعداد چشمه‌های سرویس‌های بهداشتی است ولی باید حداقل سه چشمه سرویس بهداشتی ویژه کودکان ۶ تا ۱۲ سال با ورودی مستقل و جداگانه برای کودکان دختر، پسر و کودک توانیاب جسمی با رعایت ابعاد و اصول استاندارد احداث گردد.

- با در نظر گرفتن مساحت پارک و تعیین ابعاد طراحی سرویس بهداشتی، متناسب با مساحت موجود پارک تعداد سرویس بهداشتی می‌تواند تعیین گردد.

- احداث و تجهیز اتاق‌های مادر و کودک (فضاهای استراحت، رسیدگی، نظافت و تغذیه نوزادان و کودکان تا ۷۲ ماه) نیز در کلیه پارک‌ها و فضای سبز عمومی، تفریحی-گردشگری و ... الزامی است.^۱

- در صورتی که بوستان مذکور به‌دلالی (اعم از کوچک بودن و ...) فضای مناسب برای تخصیص به اتاق مادر و کودک را نداشته باشد، ضروری است فضای مناسب برای تعویض پوشک نوزادان در داخل سرویس بهداشتی با رعایت ایمنی و بهداشت و کیفیت مناسب جانمایی شود.

- مناسب‌سازی سرویس‌های بهداشتی و سایر تجهیزات متناسب با شرایط سنی کودکان و توانیابان در نظر گرفته شود به‌عنوان مثال لبه‌های گرد در سرویس بهداشتی فضا را تا حد زیادی برای کودکان ایمن می‌سازد.

- تمامی سرویس‌های بهداشتی باید به سیفون و شیر آب اتوماتیک مجهز باشند همچنین وسایل مورد استفاده در سرویس باید راحت با دوام و غیر قابل تخریب باشد.

- در صورت وجود پنجره برای تهویه در سرویس بهداشتی، حفاظ و ایمنی کافی را دارا باشد.

- سرویس بهداشتی باید دارای تهویه مناسب طبیعی یا تهویه مکانیکی باشد.

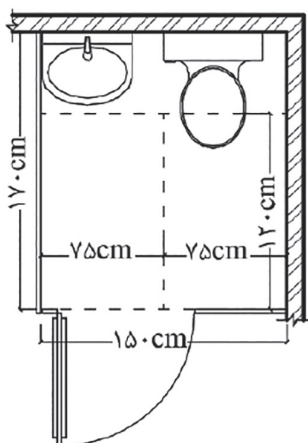
- ارتفاع لبه بالایی کاسه روشویی برای کودکان زیر دبستان حداکثر ۵۰ سانتی‌متر است. برای کودکان تا ۱۲ سال روشویی‌ها باید در ارتفاع ۶۰ تا ۷۵ سانتی‌متری از کف نصب گردد.

- حداقل فاصله آکس به آکس کاسه‌های روشویی از هم ۷۰ سانتی‌متر و از دیوار مجاور ۳۵ سانتی‌متر است.

۱. ضوابط و استانداردهای احداث اتاق مادر و کودک مطابق اسناد ملی ۱۵۷۴۵ تحت عنوان مقررات، الزامات عمومی و ویژگی‌های بهداشتی برای مادر و کودک موجود است.

- شیرهای روشویی باید به صورت اهرمی و به راحتی باز و بسته شوند.
- ایجاد حداقل یک سرویس بهداشتی مخصوص کودکان توانیاب، مجهز به توالت فرنگی مطابق شرایط و شکل زیر الزامی است.
- ارتفاع دیواره‌های جداکننده توالت‌ها، در صورتی که برابر نباشد، از کف تمام شده تا ۲۱۰ سانتی متر می‌تواند در نظر گرفته شود. فضای مشترک باقی‌مانده بالای دیواره‌های جداکننده می‌تواند به انجام تهویه طبیعی یا مصنوعی کمک کند.
- کاسه روشویی فضای توانیاب باید در فضایی به ابعاد ۷۵ در ۱۲۰ سانتی‌متر قرار گیرد تا امکان دستیابی از رو به رو را فراهم سازد.
- نصب کاسه‌ی توالت فرنگی به ارتفاع ۴۵ سانتی‌متر از کف و با فاصله ۳۰ سانتی‌متر از دیوار مجاور برای سرویس بهداشتی کودکان توانیاب الزامی است.
- در سرویس بهداشتی کودکان توانیاب باید به سمت بیرون باز گردد.

شکل ۱۲. حداقل ابعاد فضای سرویس بهداشتی کودکان توانیاب

۳-۸-۱-۱. تجهیزات لازم سرویس بهداشتی

- وسایل و تجهیزات زیر باید در یک سرویس بهداشتی قرار گیرد:
- ۱- **سط زباله:** در داخل هر توالت، یک عدد ظرف زباله کوچک در زیر دستشویی‌ها.
  - ۲- **دستمال کاغذی:** یک عدد در بالای هر کدام از دستشویی‌ها و یک عدد در کنار دست خشک کن برقی در فضای عمومی سرویس (در صورت امکان).
  - ۳- **خوشبو کننده هوا:** در فضای عمومی سرویس قرار گیرد.
  - ۴- **آینه دیوار:** در فضای عمومی سرویس و در محل دستشویی‌ها حتماً توجه شود که

ارتفاع مناسب آینه برای کودکان ۸۰ سانتی‌متر بالاتر از کف باشد.

۵- آویز: با نصب یک آویز محکم و مقاوم در پشت در هر یک از اطاقک‌های توالت، محلی برای قرار دادن وسایل شخصی افراد ایجاد شود.

۳-۸-۱-۲. مصالح مورد استفاده در سرویس بهداشتی

- در سرویس بهداشتی پارک‌ها باید از مواد و مصالح با دوام استفاده کرد تا امکان آسیب‌رساندن به آن‌ها و نقاشی کردن بر روی آن به حداقل برسد.
- مصالح مورد استفاده در کف، کاشی سرامیکی، سنگ طبیعی مقاوم و موزاییک می‌باشد باید مصالح کف طوری انتخاب شوند که از سر خوردن و لغزندگی جلوگیری شود.
- مصالح مورد استفاده در دیوار می‌تواند کاشی سرامیکی، سنگ، کاشی لعابی و بلوک‌های شیشه‌ای باشد.
- سقف می‌تواند از سقف کاذب با پانل‌های آلومینیومی یا فایبرگلاس و یا سایر مصنوعات مقاوم در برابر رطوبت و قابل شستشو باشد.
- در یک سرویس بهداشتی باید از رنگ، نقاشی و بکار بردن مصالح چوبی در دیوارها اجتناب کرد. همچنین در استفاده از مواد پیش ساخته باید دقت کرد که این مواد استحکام کافی داشته باشد، قابلیت شستشو داشته باشد و در استفاده مداوم فرسوده نشود.
- کاشی و سرامیک مورد استفاده نباید خیلی براق باشند، چون خیلی زود کثیف می‌شوند و نیاز به نظافت را افزایش می‌دهند. همچنین باید ابعاد آن‌ها از ۲۰ سانتیمتر بزرگتر باشد که به راحتی قابل شستشو باشند.

۳-۸-۱-۳. تهویه

- تهویه مناسب در سرویس‌های بهداشتی از اولویتهای اساسی است که از طریق دو سیستم تهویه طبیعی و مصنوعی انجام می‌شود.
- سیستم تهویه باید هوای سرویس را در فواصل زمانی ۱۵ دقیقه تعویض کند.
- سیستم تهویه مصنوعی با استفاده از فن می‌باشد که برای دستیابی به نتایج بهتر، فن در ارتفاع پایین قرار داده می‌شود تا از نفوذ هوای بد به دیگر نقاط سرویس جلوگیری شود.
- در سیستم تهویه هوای طبیعی معمولاً برای هر سرویس از داکت‌های تهویه جداگانه استفاده می‌گردد.

۳-۸-۱-۴. نورپردازی

طراحی یک سیستم روشنایی مناسب، علاوه بر صرفه‌جویی در مصرف انرژی، در خوانایی سرویس نیز نقش به‌سزائی دارد. نور کم و تجهیزات نامناسب سرویس را کثیف و غیرقابل

استفاده جلوه می‌دهد.

الف) نور طبیعی:

- نور طبیعی به لحاظ خواص بهداشتی و گندزدایی آن در اغلب سرویس‌های بهداشتی مورد توجه می‌باشد
- بهترین نور نور شمال است که تابش مستقیم ندارد نور شرق بعد از نور شمال پیشنهاد می‌شود.

ب) نور مصنوعی:

- از نور مصنوعی به منظور تامین و تکمیل روشنایی سرویس بهداشتی می‌توان استفاده کرد.
- در صورت استفاده از نور مصنوعی به منظور تامین کامل روشنایی، باید به سیستم اضطراری متصل باشد و تحت هیچ شرایطی سرویس بهداشتی در تاریکی مطلق قرار نگیرد.

۳-۸-۲- سایر تجهیزات

- تلفن عمومی در پارک‌ها باید به تعداد مناسب در نظر گرفته شود به گونه‌ای که در موارد اضطراری دسترسی مناسب وجود داشته باشد.
- پیش‌بینی وسایل اطفای حریق به تعداد کافی، در فواصل مناسب و محل‌های مناسب در پارک الزامی می‌باشد، همچنین بررسی دوره‌ای جهت شارژ کپسول‌ها الزامی می‌باشد.

۳-۹- نورپردازی و روشنایی

- مسیرهای روشنایی در پارک‌ها به صورت مورد به مورد مشخص می‌شود و یک نسخه کلی برای تمام پارک‌ها نمی‌توان تعریف کرد.
- موارد زیر در روشنایی در نظر گرفته شود:
- به روشنایی معابر مجاور پارک‌ها توجه شود.
- از ایجاد مزاحمت نوری برای همسایگان مجاور پارک پرهیز شود.
- روشنایی مسیرهای تردد شبانه پارک باید در نظر گرفته شده و بررسی منظم و دوره‌ای لامپ‌های کم نور و سوخته توصیه می‌گردد.
- با توجه به کاربری محیط سطح نور لازم تأمین گردد.
- چراغ‌ها و پایه‌ها با مبلمان پارک هماهنگ باشد و به ظاهر و شکل از نظر زیبایی اهمیت ویژه داده شود.

- به‌منظور برقراری امنیت، امکان شناسایی مقاصد افراد از روی چهره آنان از فاصله حداقل ۴ متری وجود داشته باشد.
- مصرف انرژی الکتریکی بهینه باشد.
- موانع، پله‌ها و سرایشی‌ها قابل رؤیت باشد.
- علائم راهنما، تابلوها و جهت‌ها قابل شناسایی باشد دسترسی باید نور کافی برای دید مناسب از تغییرات مسیر، سطح یا شیب را داشته باشد.
- سطوح شیب‌دار، ورودی‌ها، پله‌ها، علامت‌ها و غیره باید به‌طور طبیعی و مصنوعی با شدت روشنائی حداقل ۱۰۰ لوکس روشن شوند.
- نورپردازی در مسیرها باید در جهت طولی باشد.
- منابع نورپردازی باید حداقل در ارتفاع ۲۰۰ سانتی‌متر از کف نصب شوند.

۳-۱۰- علائم و تابلوها

۳-۱۰-۱- طبقه‌بندی

۳-۱۰-۱-۱. تابلوهای معرفی‌کننده

برای شناسایی ورودی پارک‌ها و فضای باز.

۳-۱۰-۱-۲. تابلوهای اطلاعات

- باعث افزایش درک بازدیدکننده از سایت می‌شود. مشکلات مدیریت پارک را به حداقل می‌رساند و ایمنی را افزایش می‌دهد. علائم اطلاعات شامل موارد زیر است:
- علائم نشان‌دهنده، که مکان فعلی بازدیدکننده را نشان می‌دهد (به‌عنوان مثال زمین بازی یا پارکینگ)
  - علائم آگاهی‌دهنده، درمورد ویژگی‌ها و امکانات (محتوای این علائم توصیفی - تفصیلی نیست)
  - علائم توضیحی، که درک عمیق‌تری از محیط اطراف را با توضیح راجع به نکات شاخص آن‌چه ممکن است احساس کند، لمس کند، ببیند و... به بازدیدکننده ارائه می‌کند.
  - نقشه‌ها، که بصورت گرافیکی و/یا نوشتاری نشان می‌دهند که مکان فعلی بازدیدکننده، نشانه‌ها، نقاط شاخص، مسیرها و امکانات پارک کجاست.
  - علائم هشدار/راهنما/ایمنی، که کنترل‌کننده حرکت و فعالیت برای راحتی کاربر و مدیریت پارک هستند و نقش آن‌ها اطلاع‌رسانی به کاربران در مورد خطرات شناخته شده است و

هشدار در مورد رفتارهایی که در این مکان ناپایمن شناخته می‌شود.

۳-۱-۱۰-۳. تابلوهای هدایت‌کننده

برای راهنمایی بازدیدکنندگان به سوی نقاط مختلف، جاذبه‌ها، امکانات و تجهیزات.

۳-۱۰-۲. علائم اختصاصی برای کودکان

- علائم اختصاصی برای کودکان در پارک‌ها عبارتند از:
- الف) تابلوی معرفی مسئول پارک (مدیر پارک یا حراست)
  - ب) تابلوی اطلاعات تماس برای گزارش خسارت یا حوادث
  - ج) تابلوی نشان‌دهنده محل نزدیکترین تلفن عمومی برای تماس با خدمات اضطراری
  - د) علائم پیکتوگرام «ورود حیوانات به محل بازی کودکان ممنوع»
  - ه) در جاهایی که کابل‌های برقی در نزدیکی محدوده پارک است علائم «بادبادک بازی ممنوع»
  - و) در مواردی که زمین بازی نزدیک خیابان است، استفاده از علائم راهنمایی و رانندگی برای هشدار دادن به رانندگان باید در نظر گرفته شود
  - ز) با هدف تامین ایمنی، تابلوهای مربوط به سن کاربران محدوده‌های پارک باید به دقت جانمایی شود (به عنوان مثال این محدوده فقط برای کودکان زیر ۸ سال مجاز است).
  - ح) در مواردی که کودکان برای دسترسی به یک زمین بازی مجبور باشند از معبر سواره گذر کنند، علاوه بر تابلوهای راهنمایی سواره، نیاز به تابلوهای راهنمایی کودکان هم وجود دارد.

۳-۱۰-۳. علائم پارک‌ها

علائم پارک‌ها به چهار گروه پارک شهری، پارک منطقه‌ای، پارک محلی و فضاهای باز شهری تقسیم می‌شود:

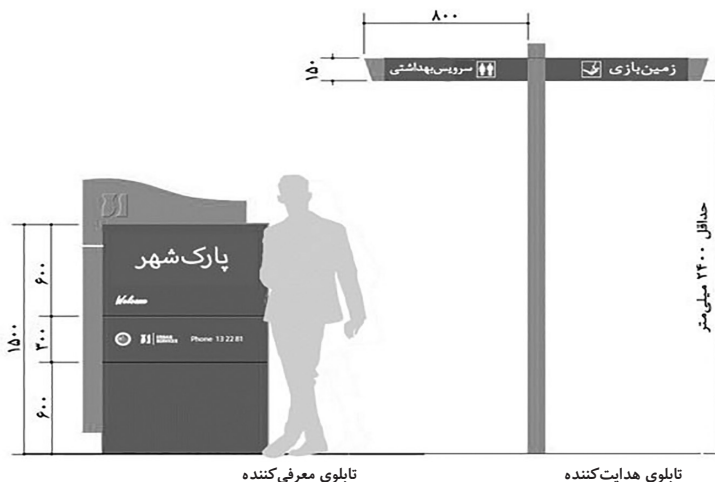
۳-۱۰-۱. پارک شهری

تابلوهای پارک‌های شهری دارای طراحی رسمی دارند که انعکاسی از ویژگی‌های بارز آن‌هاست. این علائم در مقیاس عابر پیاده طراحی شده‌اند و سعی می‌شود در کنار محوطه‌سازی‌های پرکار با عناصر و جزییات فراوان به چشم بیایند.

الف) تابلوهای معرفی‌کننده، برای شناسایی ورودی پارک‌ها و ارائه هشدار اصلی و اطلاعات تماس مربوط به کل پارک. ورودی‌ها معمولاً برای عابران پیاده هستند و به‌طور کلی رو به خیابان واقع شده‌اند. علائم شناسایی نام پارک را نشان می‌دهد، به بازدیدکنندگان خوش‌آمد می‌گویند، بر اساس استانداردهای موجود لوگوها و آرم مربوط به شهر و شهرداری را به نمایش می‌گذارند و شماره تلفن‌هایی برای پاسخگویی به شهروندان ارائه می‌دارند.

ب) تابلوهای هدایت‌کننده، جهت اشاره به مسیر در پارک‌ها استفاده می‌شود و در طراحی مشابه تابلوهای خیابان در محیط شهری طراحی و نصب می‌شود. این علائم در نقاط اصلی تصمیم‌گیری یا نقاط خروج از مسیرهای اصلی قرار دارند و در درجه اول برای عابران پیاده طراحی و جانمایی می‌شوند، اما پارک‌هایی امکان رانندگی با وسایل نقلیه وجود دارد، ممکن است تابلوهای هدایت‌کننده‌ای هم در مسیرهای مربوط به سواره، مانند پارکینگ یا خروج وجود داشته باشند. در علائم هدایت‌کننده از لوگو استفاده نمی‌شود، اما می‌شود از پیکتوگرام‌ها استفاده کرد.^۱

شکل ۱۳. تابلوهای هدایت‌کننده و معرفی‌کننده در پارک شهری

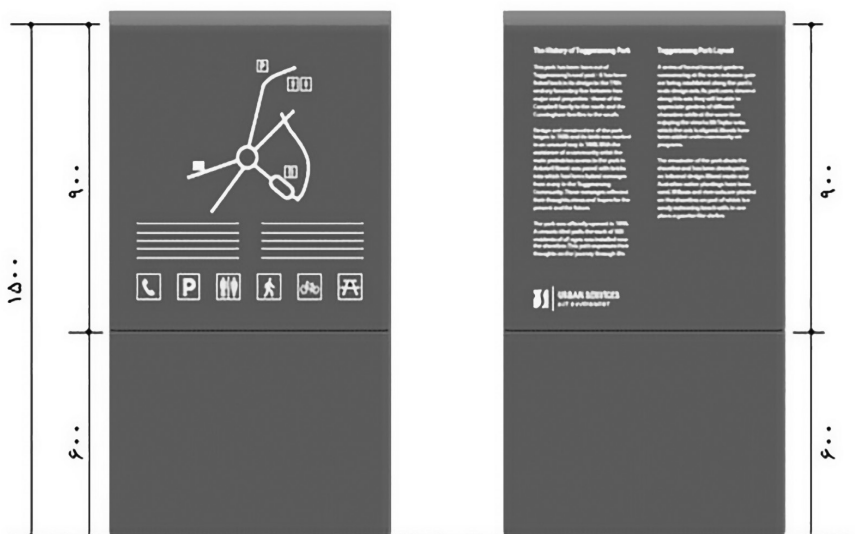

۱. ابعاد علائم و تابلوها مطابق تصویر است.

ج) **تابلوهای اطلاعات**، اطلاعات مربوط به پارک‌ها را ارائه می‌دهند و ممکن است شامل نقشه، توضیحات و اطلاعاتی در مورد ویژگی‌ها و امکانات پارک باشند. همچنین ممکن است حاوی هشدار نیز باشند.

این تابلوها عموماً در داخل لبه‌های پارک‌ها، در مجاورت ورودی‌ها یا نقاط کانونی یا تجهیزات و امکاناتی قرار دارند که مردم برای زمین بازی، ملاقات و... در آن جمع می‌شوند. این علائم از نظر طرحی مشابه علائم معرفی‌کننده هستند اما تزیینات کمتری دارند. علائم اطلاعات، به‌عنوان بخشی از نقشه یا اطلاعات توضیحی، لوگوی شهرداری را در اندازه کوچکی نشان می‌دهند تا توجه را از اطلاعات اصلی منحرف نکنند.^۱

شکل ۱۴. تابلوهای اطلاعات توضیحی، نقشه و اطلاعات به همراه پیکتوگرام در پارک شهری

تابلو نقشه و اطلاعات به همراه پیکتوگرام

تابلو اطلاعات توضیحی

۳-۱-۲-۳. پارک منطقه‌ای

تابلوهای پارک‌های منطقه‌ای نسبت به پارک‌های شهری از طراحی کمتری برخوردار هستند و به‌طور کلی در محوطه‌سازی ساده و سبک یا محیط طبیعی نصب می‌شوند.

الف) **تابلوهای اصلی معرفی‌کننده**، برای شناسایی ورودی‌های اصلی پارک استفاده می‌شود. در درجه اول در ورودی‌های خیابان که از نظر آگاهی از نزدیکی به محل تردد

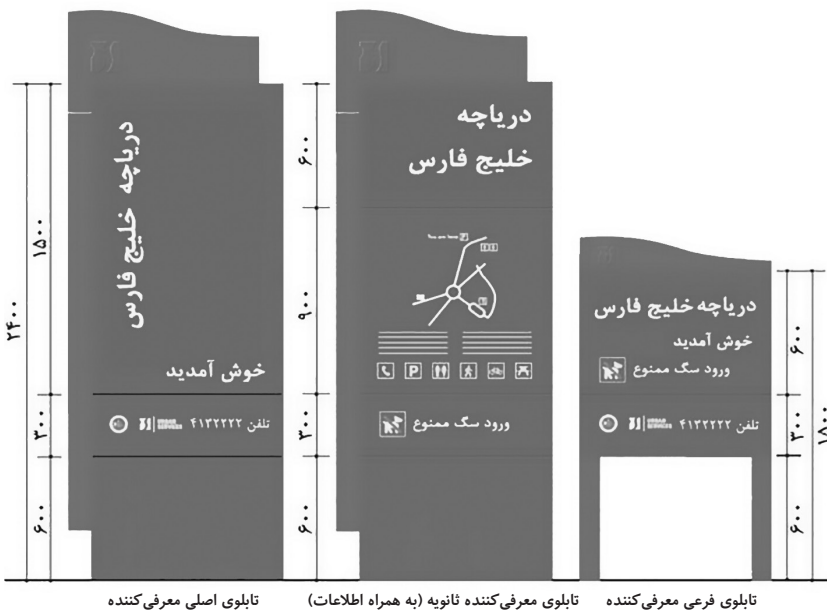
۱. ابعاد علائم و تابلوها مطابق تصویر است.

وسایل نقلیه مهم است. علائم شناسایی ممکن است، در صورت مربوط بودن به کل پارک، شامل برخی از هشدار باشد. این درحالی‌ست که تابلوهای معرفی‌کننده فرعی (در صورت نصب) باید پیام‌های اصلی هشدار را انتقال دهد.

ب) تابلوهای معرفی‌کننده ثانویه، برای تکمیل پیام تابلوی اصلی معرفی‌کننده استفاده می‌شوند و به‌طور معمول در داخل پارک قرار دارند. در این تابلوها نقشه، اطلاعات توضیحی و هشدار می‌تواند موجود باشد.

ج) تابلوهای فرعی معرفی‌کننده، ورودی فرعی یا ورودی از مسیر عابر پیاده به پارک‌ها را اعلام می‌کند. این علائم ممکن است در نزدیکی یک تابلوی اطلاعاتی قرار بگیرند یا به آن متصل شوند. همچنین ممکن است شامل هشدار باشند. علائم شناسایی پارک منطقه‌ای دارای نام پارک، خوش‌آمدگویی (در همه به جز تابلوهای معرفی‌کننده ثانویه)، لوگوها و لوگوهای مربوط به شهرداری (براساس استانداردهای موجود) و همچنین شماره تلفن‌هایی برای پاسخگویی به شهروندان است.^۱

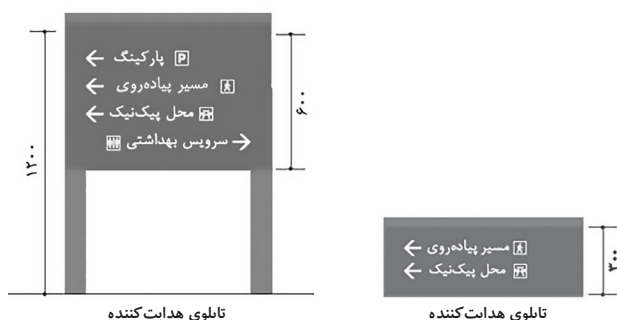
شکل ۱۵. تابلوهای اصلی، ثانویه و فرعی معرفی‌کننده در پارک شهری

۱. ابعاد علائم و تابلوها مطابق تصویر است.

د) **تابلوهای هدایت‌کننده**، برای ارائه راهنمایی در پارک‌ها استفاده می‌شود. این علائم در نقاط تصمیم‌گیری یا جدا شدن از مسیرهای اصلی قرار دارند و در درجه اول برای استفاده توسط عابران پیاده و دوچرخه سواران هستند. تعداد تابلوهای هدایت‌کننده، به‌منظور کاهش نفوذ بصری به محیط طبیعی و شاخ و برگ درختان کم است. تابلوهای هدایت‌کننده ساختاری مشابه تابلوهای اطلاعات دارند. در دو طرف تابلوهای هدایت‌کننده امکان ترسیم گرافیک وجود دارد. این تابلوها شامل لوگو نیستند.^۱

شکل ۱۶. تابلوهای هدایت‌کننده در پارک شهری

ه) **تابلوهای اطلاعات**، اطلاعات مربوط به پارک‌ها را ارائه می‌دهند و ممکن است شامل نقشه، توضیحات و اطلاعاتی در مورد ویژگی‌ها و امکانات پارک باشند. این تابلوها شامل علائم آگاهی‌بخش برای کمک به معرفی امکانات و عملکردها و مقررات است. این تابلوها در داخل پارک، نزدیک ورودی‌ها یا محل اجتماع و تجمع مردم مانند پارکینگ‌ها یا امکانات اصلی، نظرها (محل تماشای مناظر) یا مناطق پیک نیک قرار گیرند.

۱. ابعاد علائم و تابلوها مطابق تصویر است.

تابلوهای اطلاعات ساختاری مشابه تابلوهای هدایت‌کننده دارند. اطلاعات پارک ممکن است در تابلوهای معرفی‌کننده ثانویه یا فرعی گنجانده شود، اما توضیح دقیق یا جامع در تابلوهای اصلی معرفی‌کننده گنجانده نمی‌شود. در مواردی که اطلاعات کافی برای قرار دادن در یک تابلو وجود دارد، از تابلوی دوم استفاده می‌شود. تابلوهای توضیحی، لوگوی شهرداری را در اندازه کوچکی نشان می‌دهند اما علائم هشدار و اعلانات دارای لوگو نیستند.^۱

شکل ۱۷. تابلوهای اعلان، هشدار، اطلاعات و توضیحات در پارک منطقه‌ای

۳-۳-۱۰-۳. پارک محله‌ای

علائم پارک محلی ساده‌ترین نوع از سه نوع تابلوی پارک است. این علائم از تابلوهایی با دو ارتفاع مختلف (۲۱۰۰ یا ۱۲۰۰ میلی‌متر) برای معرفی پارک، فلش‌ها و اطلاعات اصلی تشکیل شده‌اند.

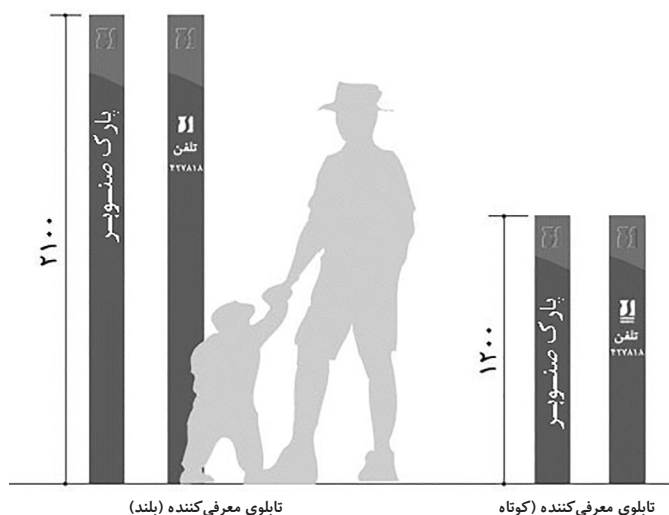
تابلوهای معرفی پارک محلی در همه پارک‌ها و فضاهای باز مشترک است.

الف) تابلوهای معرفی‌کننده، برای شناسایی پارک‌ها به افرادی که از خیابان‌های اطراف

۱. ابعاد علائم و تابلوها مطابق تصویر است.

عبور می‌کنند، یا برای شناسایی نقاط ورودی خاص عابر پیاده استفاده می‌شود. اطلاعات ممکن است بسته به موقعیت و جهت در یک یا چند تابلو نشان داده شود. علائم معرفی پارک محلی، نام پارک را در یک طرف و لوگوی شهرداری را طبق استانداردهای موجود به همراه شماره تلفن پاسخگویی به سوالات در طرف دیگر نشان می‌دهد. برخی از اطلاعات توضیحی محدود ممکن است در زیر لوگوها گنجانده شود. توضیحات بیشتر به یک تابلوی اطلاعات جداگانه احتیاج دارد.^۱

شکل ۱۸. تابلوهای کوتاه و بلند معرفی‌کننده در پارک محله‌ای

ب) تابلوهای هدایت‌کننده، در پارک‌های محلی باید با توجه به اندازه پارک، حدود امکانات و میدان دید به کار روند. نقاط تصمیم‌گیری در مسیرهای پارک و مکان‌هایی که به راحتی به سمت پارک قابل مشاهده نیستند، محل قرارگیری تابلوهای هدایت‌کننده است.

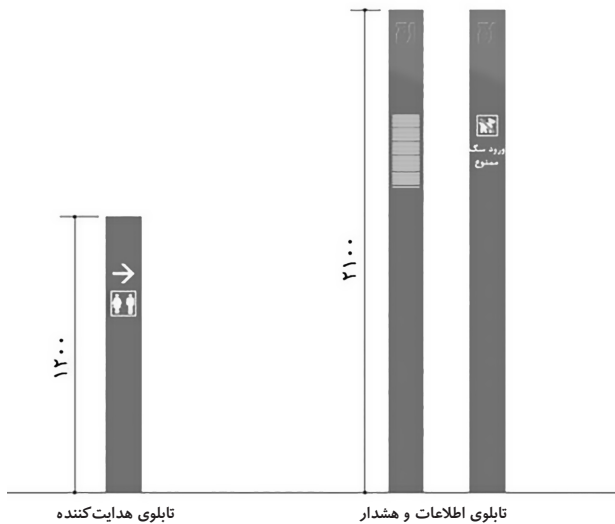
تابلوهای هدایت‌کننده تنها به فلش‌ها و پیکتوگرام‌ها محدود می‌شوند و شامل لوگو نیستند.

ج) تابلوهای اطلاعات، دارای حداقل اطلاعات مربوط به پارک محلی است و محدود به پارک‌هایی است که اطلاعات توضیحی یا اطلاعات مربوط به ویژگی‌ها یا امکانات مورد نیاز است.

۱. ابعاد علائم و تابلوها مطابق تصویر است.

تابلوهای اطلاعات همچنین ممکن است برای اطلاعات یا اعلام هشدار استفاده شود. در صورت لزوم بر اطلاعات بیشتر، ممکن است از علامتی بزرگتر، برابر با علامت اطلاعات فضای باز شهری، استفاده شود. تابلوهای اطلاعات شامل لوگو نیستند.^۱

شکل ۱۹. تابلوهای اطلاعات و هشدار و هدایت‌کننده در پارک‌های محله‌ای

۳-۱۰-۴. فضاهای باز شهری

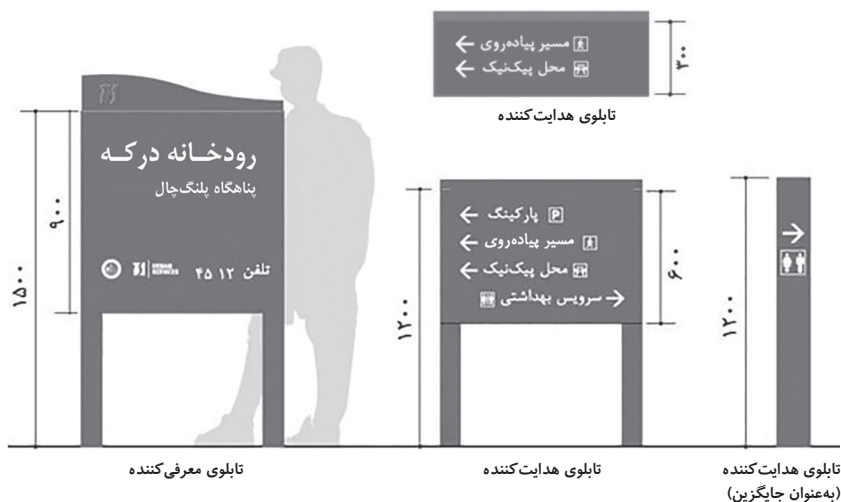
این علائم در مناطقی غیر از پارک‌های شهر، منطقه یا محله مورد استفاده قرار می‌گیرند. این مناطق ممکن است شامل دریاچه‌ها، زمین‌های ورزشی، میراث فرهنگی و مسیرهای تفریحی باشد. چنین مناطقی اغلب به‌طور رسمی نام‌گذاری نشده‌اند و ممکن است نیازی به معرفی ورودی نداشته باشند، اما ممکن است به اطلاع‌رسانی هشدار و تابلوهای هدایت‌کننده احتیاج داشته باشند.

الف) تابلوهای معرفی‌کننده، ویژگی‌های سایت را معرفی و اعلام می‌کنند. به عنوان مثال دریاچه‌ها یا ویژگی‌های تاریخی قابل توجه. ممکن است نقشه یا اطلاعات توضیحی در یک تابلوی اطلاعات جداگانه در نزدیکی تابلوی معرفی‌کننده جانمایی شود. علائم معرفی فضای باز شهری حاوی نام مشخصه معرفی شده، نقشه‌ها و در صورت لزوم اطلاعات، لوگوها و شماره تلفن است.

۱. ابعاد علائم و تابلوها مطابق تصویر است.

ب) **تابلوهای هدایت‌کننده**، در امتداد مسیرها، در نقاط تصمیم‌گیری و خروج از مسیرهای اصلی به سوی نقاط خاص یا امکانات رفاهی قرار دارند. این علائم درجه اول برای استفاده توسط عابرین پیاده هستند و برای پایین آوردن نفوذ بصری کم هستند. همچنین ممکن است شامل پیام‌های هشدار باشند. در شرایطی که نمود بصری تابلو الزام بر به حداقل رسیدن داشته باشد و نصب تابلوی کامل مجاز نیست، می‌توان مبادرت به ساخت تابلوی جایگزین، مشابه تابلوی هدایت‌کننده پارک محله اتخاذ شود. تابلوهای هدایت‌کننده شامل لوگو نیستند.^۱

شکل ۲۰. تابلوهای هدایت‌کننده و معرفی‌کننده در فضاهای باز شهری

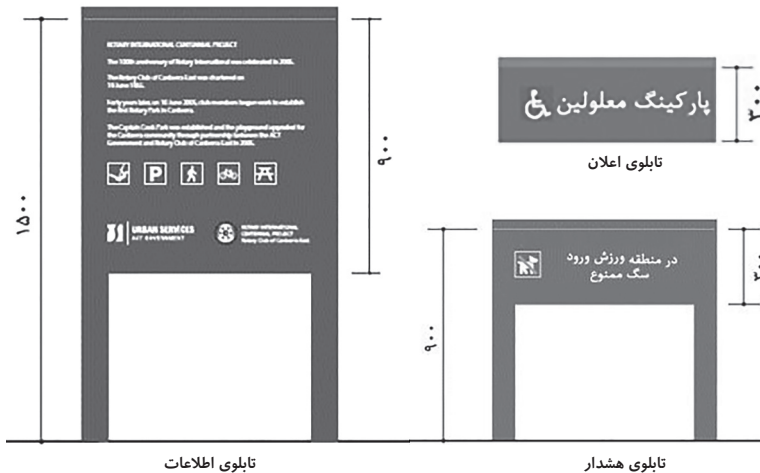

ج) **تابلوهای اطلاعات**، اطلاعات مربوط به فضای باز را ارائه می‌دهند و ممکن است شامل نقشه، اطلاعات توضیحی و هشدارهای مربوط به نقاط باشند. این علائم در نزدیکی نقاط شاخص، در کنار مسیرهای پیاده‌روی یا در نقاط استراحت و مکان‌هایی که دید خوبی از نقاط خاص وجود دارد، قرار دارند. تابلوهای اطلاعات ممکن است در نزدیکی تابلوهای معرفی‌کننده قرار بگیرند یا به آن‌ها متصل شوند. در مواردی که اطلاعاتی بیش از یک فضای یک تابلو وجود دارد، از تابلوی دوم استفاده می‌شود. تابلوهای اطلاعات لوگوها را طبق استاندارد موجود نمایش می‌دهد.^۲

۱. ابعاد علائم و تابلوها مطابق تصویر است.

۲. ابعاد علائم و تابلوها مطابق تصویر است.

شکل ۲۱. تابلوی اعلان، هشدار و اطلاعات در فضاهای باز شهری

۳-۱۰-۴- متریا ل و مصالح

متریال ساخت تابلوها و علائم و ویژگی‌های فنی آن‌ها مطابق ضوابط مبحث ۲۰ مقررات ملی ساختمان است.

۳-۱۰-۵- گرافیک علائم

گرافیک تابلوها برای هر تابلو براساس موقعیت آن طراحی می‌شوند. در پارک‌های کودک، می‌توان از طرح‌های خلاقانه اما دارای ترکیب استاندارد و هماهنگ استفاده نمود.

۳-۱۰-۵-۱. حروف چاپی

حروف چاپی با فونت یکسان برای نام‌ها و پیام‌ها در همه تابلوها در سایزهای متفاوت براساس موقعیت و اهمیت استفاده می‌شود. کلمه «خوش آمدید» در تابلوهای معرفی‌کننده پارک‌های منطقه‌ای و شهری به‌عنوان متن آزاد شناخته می‌شود.

۳-۱۰-۵-۲. رنگ

رنگ تابلوها و علائم با استفاده از پالت‌هایی با تناژ مشابه، رنگ‌های مات، بازتاب‌دهنده رنگ‌های طبیعی مشخص می‌شود. همه تابلوها دارای صفحه یک‌رنگ هستند. براساس هر نوع پارک و فضای باز رنگ قاب متفاوت اما بطور قراردادی یکپارچه است.

۳-۱۰-۵-۳. لوگو

لوگوها با توجه به موارد زیر به نمایش درمی‌آیند:

- دستورالعمل‌های شهرداری و نهادهای تعیین‌کننده در زمان نصب
- طرح گرافیکی معمول در نقشه‌های استاندارد
- سلسله مراتب اندازه علائم و پیام‌هایی که در پارک یا فضای باز وجود دارد
- فضای موجود برای پیام در هر تابلوی مشخص.

تابلوها در ورودی پارک‌های شهری و منطقه‌ای دارای لوگو هستند. تابلوهای توضیحات درون پارک‌ها و فضای باز دارای لوگو هستند. تابلوهای هدایت‌کننده، اعلان و هشدار لوگو ندارند.

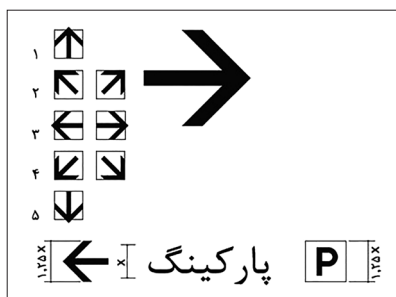
لوگوهای دیگر، همچون لوگوی گروه‌های اجتماعی و غیره ممکن است در صورت سازگار بودن با دستورالعمل‌های حمایت مالی و... مجاز باشد.

۳-۱۰-۵-۴. فلش

فلش‌ها در تمام تابلوهای هدایت‌کننده، با نسبت ۱/۲۵ برابر ارتفاع حروف چاپی مجاور، استفاده می‌شود.

فلش‌ها همیشه در راستای تابلو در جهت نشان داده شده قرار می‌گیرند. یعنی در سمت چپ برای جهت‌های چپ (و برای جهت‌های مستقیم جلو یا پایین)، و در سمت راست برای جهت‌های سمت راست.^۱

شکل ۲۲. فلش‌ها

۳-۱۰-۵-۵. پیکتوگرام

پیکتوگرام‌هایی که در مورد آن‌ها به درستی تحقیق شده و بررسی شده است تنها تصاویر مجاز

۱. ابعاد علائم و تابلوها مطابق تصویر است.

هستند. برای انتقال رهنمودهای نظارتی که به اندازه کافی در محدوده موجود پوشش داده نشده‌اند، ممکن است به تصاویر اضافی نیاز باشد. تمام طرح‌های جدید باید به‌درستی خوانایی داشته باشند.

پیکتوگرام‌ها در یک جعبه مربع شکل با رنگ زمینه تابلو، هم‌رنگ حروف به نمایش درآمده و وقتی با متن استفاده می‌شود، اندازه مربع پیکتوگرام ۱/۲۵ برابر ارتفاع حروف حرف اصلی است.^۱

شکل ۲۳. نمونه‌هایی از پیکتوگرام‌ها

۳-۱۰-۶- برنامه‌ریزی و جانمایی علائم

جانمایی علائم باید در تمام نقاط قابل دید پارک انجام شود. برنامه‌ریزی باید با در نظر گرفتن نوع پارکی که تابلودار می‌شود، تعداد و الگوی رفتاری بازدیدکنندگان، نحوه ورود آن‌ها (با وسیله نقلیه یا پیاده)، محل ورود آن‌ها، دید ورودی‌ها از فاصله دور، گردش وسایل نقلیه و عابر پیاده در پارک‌ها، مقصد اصلی بازدید آغاز شود. مکان مناطق کلیدی، پارکینگ، امکانات و نقاط تصمیم‌گیری کلیدی صورت پذیرد. علائم پارک نباید عرض مفید معابر و فضاهای پارک را اشغال کنند.

۱. ابعاد علائم و تابلوها مطابق تصویر است.

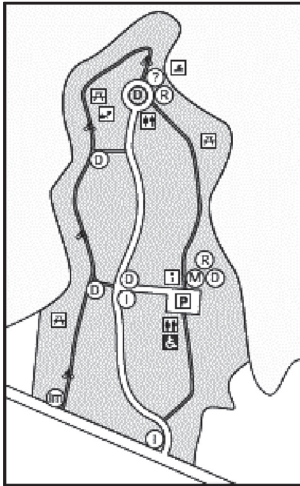
علائم به‌طور کلی باید قبل از نقاط تصمیم‌گیری، مسیرها و امکانات پارک قرار بگیرند. تابلوهای هشدار باید به گونه‌ای طراحی شوند که محدودهای را که یک آیین‌نامه در آن اعمال می‌شود، بتوانند مشخص کنند. برای شفاف‌سازی، ممکن است علاوه بر تصاویر، متن نیز لازم باشد. سپس می‌توان در مورد علائم مناسب برای معرفی، اطلاع‌رسانی یا هدایت و میزان اطلاعاتی که باید ارائه شود، تصمیم‌گیری کرد. هر تابلو باید به گونه‌ای طراحی شود که:

- انتقال پیام(های) ساده و منطقی داشته باشد
- محتوای موجود که خواننده مورد نظر را در ذهن دارد را القا کند
- به راحتی توسط همه بازدیدکنندگان (از جمله بازدیدکنندگان روی صندلی‌های چرخدار و کودکان) خوانده شود
- در صورت لزوم پس از ساعت روشنایی خوانا باشد (محیط و سایت دارای نورپردازی در نظر گرفته شده است)
- مطابق با استانداردهای مربوطه باشد.^۱

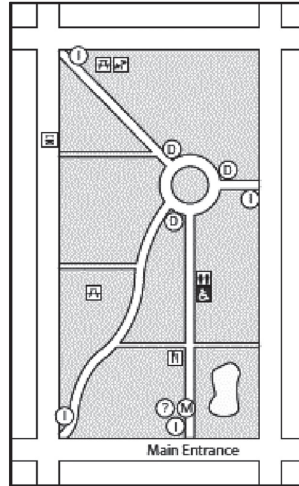
۱. ابعاد علائم و تابلوها مطابق تصویر است.

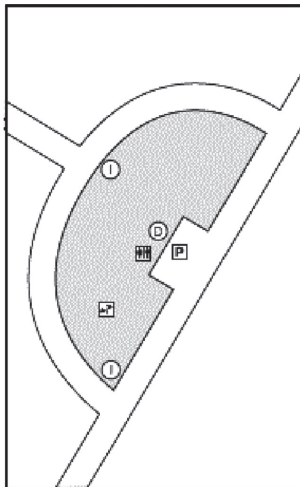
شکل ۲۴. نمونه‌هایی از راهبردهای مکان‌یابی علائم پارک‌ها

نمونه پارک منطقه‌ای

نمونه پارک شهری

نمونه پارک محله‌ای

راهنما

- ① تابلو معرفی‌کننده
- ② تابلو توضیحات
- ③ تابلو هدایت‌کننده
- ④ نقشه / تابلو اطلاعات
- ⑤ تابلو معرفی‌کننده جزئیات

۳-۱۱- پوشش گیاهی

ضوابط و استانداردهای عمومی کاشت گیاهان بر اساس ضوابط کتاب سبز شهرداری‌ها، نشریه ۲۰۳ معاونت برنامه‌ریزی و نظارت ریاست جمهوری و سایر آیین‌نامه‌های موجود است.

۳-۱۱- ضوابط اختصاصی کاشت گیاهان در پارک‌های کودک

- سعی شود در پارک‌ها خرد اقلیم‌ها (میکرو کلیما) ایجاد شود.
- الف) کاشت درختان برای ایجاد جداکننده‌ها، تقسیم‌کننده‌ها، دیواره‌ها، سایه‌بان یا پناهگاه‌های بادی بصورت فشرده و در کنار هم انجام شود.
- ب) کاشت فشرده و در کنار هم درختان، درختچه‌ها یا گیاهان چندساله که احتمال آسیب کمتری از محل کودکان را دارند انتخاب مناسبی برای محدوده بازی آنهاست.
- ج) از درختان خزان‌کننده‌ی سریع‌الرشدی در منظرسازی استفاده شود، چرا که که گزینه مناسبی برای ایجاد سایه‌سار هستند.
- د) برای ایجاد سایه در تابستان و آفتاب در زمستان، درختان پهن‌برگ خزان‌کننده در ضلع جنوبی زمین بازی کاشته شود.
- ه) به‌منظور کنترل باد درختان سوزنی‌برگ در اطراف زمین بازی کاشته شود.
- پوشش گیاهی باید مقاوم، دارای نیاز اندک به نگهداری و مقاوم در برابر آفات باشد.
- اطمینان حاصل شود که همه گیاهان کاشته شده در اطراف زمین بازی، غیرسمی و بدون تیغ و خار هستند، همچنین:
- الف) گیاهانی مورد کاشت واقع شود که هیچ گونه دانه یا میوه‌ای ندارند.
- ب) از گیاهان بومی منطقه محلی استفاده شود. در صورت استفاده از گونه‌های طبیعی، از کاشت مواردی که مهاجم تلقی می‌شوند خودداری شود.
- ج) حجم مناسب خاک برای کاشت فراهم شود.
- د) به‌منظور فرم دادن گیاهان از سیم یا میله‌های T استفاده نشود.
- ه) از کاشت پرچین‌های متراکم و دیواره‌های یکپارچه خودداری کنید تا کودکان بتوانند پرسنل پارک و نگهبانان را از تمام مناطق بازی به‌راحتی ببینند.
- تابلوی معرفی همه گیاهان کاشته شده در پارک به‌همراه با نام علمی و بین‌المللی استاندارد آنها در کنارشان وجود داشته باشد.
- در محیط‌های بازی کودکان از گیاهان حساس که نیاز به سمپاشی دارند استفاده نشود.
- درختان بزرگ با شاخه‌های آویزان حتی‌الامکان نباید در امتداد راه‌ها، محل بازی با ماسه و آب بازی قرار گیرند.

- پایگاه اینترنتی EPA (بنیاد حفاظت از محیط زیست ایالات متحده). تاریخ دسترسی: ۱۳۹۹/۰۸/۲۴ / <https://blog.epa.gov/2012/02/14/bring-back-the-water-fountain-2>
- پایگاه اینترنتی معمار منظر (Landscape Architect). تاریخ دسترسی: ۱۳۹۹/۰۸/۲۴ <https://landscapearchitect.com/landscape-articles/excellence-in-playground-design>
- پویا زیست. ۱۳۸۲، «مطالعه و تحقیق پیرامون پارک‌های بازی کودکان در مناطق شهرداری تهران» (جلد ۲)، تهران: شرکت پویا زیست.
- تقی زاده، م. و ع. یحیوی، ۱۳۹۶، «طراحی و تعریف فضایی سبز شهری»، تبریز: واحد آموزش سازمان پارک‌ها و فضای سبز شهرداری تبریز.
- دفتر تدوین مقررات ملی ساختمان ایران، ۱۳۸۴، «مبحث بیستم مقررات ملی ساختمان: علائم و تابلوها»، تهران: وزارت راه و شهرسازی.
- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، ۱۳۸۹، «نشریه ۲۰۳: ضوابط طراحی فضاهای سبز شهری» (تجدید نظر اول)، تهران: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی.
- سازمان ملی استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، ۱۳۷۱، «استاندارد شماره ۳-۶۴۳۴: تجهیزات زمین بازی، مقررات ایمنی و روش‌های آزمون انواع سرسره»، تهران: استاندارد ملی ایران.
- سازمان ملی استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، ۱۳۷۶، «استاندارد شماره ۱-۶۴۳۴: تجهیزات زمین بازی، مقررات ایمنی عمومی»، تهران: استاندارد ملی ایران.
- سازمان ملی استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران.
- سازمان ملی استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، ۱۳۸۲، «استاندارد شماره ۲-۶۴۳۴: تجهیزات زمین بازی، مقررات ایمنی و روش‌های آزمون انواع تاب»، تهران: استاندارد ملی ایران.
- سازمان ملی استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، ۱۳۸۲، «استاندارد شماره ۵-۶۴۳۴: تجهیزات زمین بازی، مقررات ایمنی و روش‌های آزمون انواع چرخ و فلک»، تهران: استاندارد ملی ایران.
- سازمان ملی استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، ۱۳۸۸، «استاندارد شماره ۱۰-۶۴۳۴: تجهیزات زمین بازی و سطوح آن، تجهیزات بازی کاملاً محصور شده»، تهران: استاندارد ملی ایران.
- سازمان ملی استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، ۱۳۸۸، «استاندارد شماره ۷-۶۴۳۴: تجهیزات زمین بازی و سطوح آن، راهنمای نصب، بازرسی، نگهداری و بهره‌برداری»، تهران: استاندارد ملی ایران.
- سازمان ملی استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، ۱۳۹۹، «استاندارد شماره ۱۵۷۴۵: مقررات، الزامات عمومی و ویژگی‌های بهداشتی برای مادر و کودک»، تهران: استاندارد ملی ایران.
- شورای عالی شهرسازی و معماری ایران، ۱۳۹۸، «ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای افراد دارای معلولیت» (ویرایش سوم). تهران: وزارت راه و شهرسازی.
- کبابی فلاورجانی، س.، ۱۳۹۷، «اصطلاحات و مبانی زمین‌های بازی، توصیه‌های ایمنی و اختصاصی»، دانش زیباسازی شهری»، تهران: سازمان زیباسازی

- سازمان ملی استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، ۱۳۸۲، «استاندارد شماره ۲-۶۴۳۴: تجهیزات زمین بازی، مقررات ایمنی و روش‌های آزمون انواع تاب»، تهران: استاندارد ملی ایران.
- سازمان ملی استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، ۱۳۸۲، «استاندارد شماره ۵-۶۴۳۴: تجهیزات زمین بازی، مقررات ایمنی و روش‌های آزمون انواع چرخ و فلک»، تهران: استاندارد ملی ایران.
- سازمان ملی استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، ۱۳۸۸، «استاندارد شماره ۱۰-۶۴۳۴: تجهیزات زمین بازی و سطوح آن، تجهیزات بازی کاملاً محصور شده»، تهران: استاندارد ملی ایران.
- سازمان ملی استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، ۱۳۸۸، «استاندارد شماره ۷-۶۴۳۴: تجهیزات زمین بازی و سطوح آن، راهنمای نصب، بازرسی، نگهداری و بهره‌برداری»، تهران: استاندارد ملی ایران.
- سازمان ملی استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، ۱۳۹۹، «استاندارد شماره ۱۵۷۴۵: مقررات، الزامات عمومی و ویژگی‌های بهداشتی برای مادر و کودک»، تهران: استاندارد ملی ایران.
- شورای عالی شهرسازی و معماری ایران، ۱۳۹۸، «ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای افراد دارای معلولیت» (ویرایش سوم). تهران: وزارت راه و شهرسازی.
- کبابی فلاورجانی، س.، ۱۳۹۷، «اصطلاحات و مبانی زمین‌های بازی، توصیه‌های ایمنی و اختصاصی»، دانش زیباسازی شهری»، تهران: سازمان زیباسازی

● Consumer Product Safety Commission, 2015, "Public Playground Safety Handbook", Consumer Product Safety Commission, U.S. ● Danenberg, R., Doumpa, V. & H. Karssenberg, 2018, "THE CITY AT EYE LEVEL FOR KIDS", STIPO Publishing, Rotterdam. ● LGA Architectural Partners, 2016, "Child Care Design & Technical Guideline", Children's Services, Toronto. ● Parks and Recreation Department, 2018, "Design and Construction Standards for Park Facilities", City of El Paso. ● REGIONAL DISTRICT OF CENTRAL OKANAGAN, 2015, "Regional Parks Design Guidelines", OKANAGAN. ● Shackell, A., Butler, N., Doyle, P. and D. Ball, 2008, "Design for Play: A guide to creating successful play spaces", Play England, Nattingham. ● Transport Canberra and City Services, 2019, "SIGNAGE FOR URBAN PARKS & OPEN SPACES", ACT, Canberra.	شهر تهران. ● کیایی فلاورجانی، س.، ۱۳۹۷، «تجهیزات زمین بازی: تاب‌ها، توصیه‌های ایمنی و اختصاصی»، تهران: سازمان زیباسازی شهر تهران. ● کیایی فلاورجانی، س.، ۱۳۹۷، «تجهیزات زمین بازی: چرخ‌وفلک، توصیه‌های ایمنی و اختصاصی»، تهران: سازمان زیباسازی شهر تهران. ● کیایی فلاورجانی، س.، ۱۳۹۷، «تجهیزات زمین بازی: سرسره، توصیه‌های ایمنی و اختصاصی»، تهران: سازمان زیباسازی شهر تهران. ● کیایی فلاورجانی، س.، ۱۳۹۷، «کفپوش محوطه بازی: توصیه‌های ایمنی و اختصاصی»، تهران: سازمان زیباسازی شهر تهران. ● معاونت برنامه‌ریزی و توسعه سازمان زیباسازی شهر تهران، ۱۳۹۱، «تجهیزات زمین بازی کودکان»، تهران: انتشارات هنر معماری قرن. ● مهجور، س.، ۱۳۸۹، «روانشناسی بازی»، تهران: انتشارات ساسان. ● نوروزی، ع. و ن. مهین، ۱۳۹۳، «برنامه‌ریزی فضای بازی کودکان یا بازیکنده‌های شهری: بررسی ضرورت، اصول برنامه‌ریزی و مکانیابی در عرصه کوی و محله»، اصفهان: جهاد دانشگاهی دانشگاه اصفهان. ● نویفرت، ا.، ۲۰۱۱، «اطلاعات معماری» (مترجم: فرشید حسینی)، تهران: نشر مهرآزان. ● یاسایی، م.، ۱۳۹۵، «رشد و شخصیت کودک»، تهران: انتشارات مرکز.

چک‌لیست ارزیابی پارک‌ها

بند شرح خدمات	مقدار	شاخص	زیر شاخص
ایمنی زمین‌بازی و وسایل بازی	ایمنی	مکان قرارگیری زمین بازی	محصور بودن زمین بازی کودکان و تفکیک آن به شکل مناسب از سایر قسمت‌های پارک
			در معرض نور خورشید بودن
			امکان همراهی و نظارت والدین
			تفکیک زمین بازی کودکان از نوجوانان و بزرگسالان
			مجاورت با خیابان یا چهارراه
			وجود آبخوری بهداشتی در مجاورت زمین بازی
			وجود سرویس بهداشتی در مجاورت زمین بازی
		ایمنی محوطه بازی کودکان	وجود سطل زباله در مجاورت زمین بازی
			جنس کف زمین بازی
			نور کافی شبانه‌گاهی در زمین بازی
ایمنی وسایل بازی کودکان و بزرگسالان	ایمنی و امنیت	ایمنی وسایل بازی کودکان و بزرگسالان	بوشش گیاهی مناسب در اطراف زمین بازی (ارتفاع کودک ۸۵، بزرگسال ۱ متر)
			وجود ناهمواری خطرناک در زمین بازی
			وجود اشیاء اضافی در زمین بازی
			سالم بودن وسایل و محکم بودن اتصالات بین قطعات آن‌ها
			لبه‌های تیز و زواید برنده در وسایل بازی
		وضعیت ایمنی وسایل ورزش‌های همگانی پارک	کنار هم قرار نگرفتن وسایل بازی پر طرفدار
			امکان برخورد وسایل بازی به دیگران
			استقرار وسایل بازی متحرک (تاب و چرخ فلک) در کناره‌های زمین بازی
			نصب تابلو اعلان و آموزش نحوه استفاده از هر دستگاه
			امکان برخورد وسایل ورزشی به دیگران
ایمنی محیطی	ایمنی	ایمنی ورودی، راه‌ها و محوره‌های تفریحی پارک از نظر استمرار حرکت ایمن	وجود اشیاء اضافی در زمین ورزش و اطراف آن
			وجود گوشه‌های تیز و لبه‌های آسیب‌رسان
			تابش شدید نور خورشید
			هموار و مسطح بودن کف محل
			وجود چاه یا حفره رو باز
		وضعیت ایمنی سطوح کف مسیرهای تردد	وجود موانع فیزیکی (مبله یا زنجیر) در ورودی پارک
			وجود بله‌های فراوان
			وجود عملیات عمرانی نیمه تمام
			امکان تردد صندلی چرخ دار (حداقل عرض ۱۲۰ سانتیمتر)
			مصالح کف
روشنایی مسیرهای تردد شبانه پارک		روشنایی مسیرهای تردد شبانه پارک	پاکیزگی سطح کف از خاک‌روبه، روغن و یا هر گونه لغزندگی
			ساختار و ارتفاع مناسب بودن جداول (۵ سانتیمتر بالاتر از کف)
			استحکام داشتن جداول بریز بین مسیر تردد و سطوح فضای سازی پارک
			وجود پایه‌های خارج از سرویس یا دارای لامپ سوخته یا کم نور
			وجود پایه‌های دارای لامپ سوخته یا کم نور
			تابلو ممنوعیت ورود موتور سیکلت

[illegible]

چک لیست ارزیابی پارک‌ها

بند شرح خدمات	معیار	شاخص	زیر شاخص
برخوردار از فضای بازی آزاد، خلوت‌انه و تعاملی	امنیت اجتماعی	وجود تابلوهای ایمنی، هشداردهنده و راهنمای پارک	تابلو آب آشامیدنی
			تابلو سرویس بهداشتی
			تابلو راهنمای پارک
			تابلو اماکن پارک
			تابلوهای هشدار دهنده رعایت فاصله ایمن یا عدم مصرف آب در اطراف آب‌نما و استخر
		وضعیت آبخوری‌ها و سرویس‌های بهداشتی	اندازه و رنگ تابلوها
			خوانا بودن نوشته‌ها یا علائم تابلو
			وجود آبخوری
			کافی بودن تعداد آبخوری (تعداد بنویسید)
			مناسب بودن ارتفاع آبخوری جهت کودکان و معلولین
تنوع، اعطاف‌پذیری و سرزندگی کالبدی	امنیت روانی مراجعه‌کنندگان	وضعیت آبخوری‌ها و سرویس‌های بهداشتی	وجود سرویس بهداشتی
			کافی بودن تعداد سرویس بهداشتی (تعداد بنویسید)
			مناسب‌سازی سرویس بهداشتی برای کودکان و معلولین
			نورپردازی مناسب
			حضور افراد ناباب اجتماع
		نظارت رسمی و غیر رسمی	وجود فضای خلوت یا بدون دفاع در پارک
			وجود تلفن همگانی رایگان در پارک
			وجود وسایل اطفاء حریق در پارک
			نظارت نگهبان بطور مداوم در پارک
			وجود فرد مسئول و پاسخگوی مشخص در پارک
تنوع، اعطاف‌پذیری و سرزندگی کالبدی	فضای بازی	نظارت رسمی و غیر رسمی	وجود سیستم نظافت و پاکیزگی در پارک
			وجود برنامه نظارت و پایش مستمر زمین بازی و وسایل بازی کودکان در پارک
			تنوع مصالح (نظیر سطوح خشن و نرم، سبک و سنگین و.. و استفاده از مصالح متنوع نظیر لاستیک، چوب، شن و..)
			فرم‌های متنوع
			تنوع در رنگ
		سایر فضاها	تغییرپذیری مصالح و تجهیزات (مصالحی که قابلیت تغییرپذیری و ساخت و ترکیب دارند)
			چیدمان متنوع فضاهای نشستن
			ابعاد فضا (مقیاس کودکانه)
			ابعاد فضا (مقیاس کودکانه)
			منظره‌های زیبای طبیعی
تنوع، اعطاف‌پذیری و سرزندگی کالبدی	فضای بازی	نظارت رسمی و غیر رسمی	فضاهای دنج و خودمانی
			تنوع مصالح (نظیر سطوح خشن و نرم، سبک و سنگین و.. و استفاده از مصالح متنوع نظیر لاستیک، چوب، شن و..)
			تنوع در رنگ
			تباین فضایی
			تغییرپذیری مصالح و تجهیزات (مصالحی که قابلیت تغییرپذیری و ساخت و ترکیب دارند)
		سایر فضاها	فرم‌های متنوع
			چیدمان متنوع فضاهای نشستن
			ابعاد فضا (مقیاس کودکانه)
			ابعاد فضا (مقیاس کودکانه)
			منظره‌های زیبای طبیعی

[illegible]

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی
اداره کل آموزش‌های شهروندی

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی
اداره کل آموزش‌های شهروندی